

The effect of style and the distance of time from the event on credibility

A study on the effect of style on the credibility of suspicious statements made at different times.

Het effect van stijl en de tijdsafstand van een gebeurtenis op geloofwaardigheid

Een onderzoek naar het effect van stijl op de geloofwaardigheid van verdachtenverklaringen die op verschillende tijdstippen zijn afgelegd.

Naam: Stephanie Thie

Naam cursus: LET-CIWM401 Masterscriptie

Eerste lezer: dr. L. G. M. M. Hustinx

Tweede lezer: dr. F. W. P. Van der Slik

Datum: 15/08/2019

Aantal woorden: 13.060

**Radboud
Universiteit
Nijmegen**

VOORWOORD

Voor u ligt de masterscriptie ‘Het effect van stijl en de tijdsafstand van een gebeurtenis op geloofwaardigheid: Een onderzoek naar het effect van stijl op de geloofwaardigheid van verdachtenverklaringen die op verschillende tijdstippen zijn afgelegd’. Deze scriptie is geschreven ter afronding van de masteropleiding Communicatie & Beïnvloeding. In deze scriptie mocht ik twee vakgebieden die ik uiterst interessant vind met elkaar combineren en verbinden. Het recht, waarover ik kennis heb opgedaan tijdens mijn studie Bedrijfskunde MER, en communicatie. Ontzettend trots ben ik op het eindresultaat. Alle energie die ik erin heb gestopt, maar ook alle stress en moeite die het schrijven van deze masterscriptie me hebben gekost hebben zijn vruchten afgeworpen.

Na mijn Hbo-studie besloot ik verder te studeren en te starten met de pré-master Communicatie- en Informatiewetenschappen. Geen moment heb ik spijt gehad van mijn keuze. Het voelde als thuiskomen, een warm bad waar ik ontzettend veel heb mogen leren en daarnaast mooie herinneringen heb mogen maken met de mensen die ik daar heb ontmoet. Het is niet voor niets dat men zegt: ‘Als het makkelijk was deed iedereen het!’. Makkelijk was het niet, maar het was het zo waard! Mijn tijd op de Radboud heeft me veel gebracht. Niet alleen op het gebied van communicatie heb ik tijdens mijn studieperiode veel geleerd, maar ook op persoonlijk gebied heb ik me ontwikkeld.

Het uitvoeren van dit onderzoek had ik niet alleen kunnen verwezenlijken. Ten eerste wil ik daarom graag mijn begeleider en eerste lezer Lettica Hustinx bedanken voor haar hulp (zelfs meermaals op zondag), nuttige feedback en geduld. Daarnaast wil ik mijn tweede lezer Frans van der Slik bedanken voor zijn nuttige feedback en hulp bij het statistische onderdeel van deze scriptie. Als ik hulp nodig had was ik altijd welkom. Tot slot wil ik natuurlijk de mensen die ik liefheb ontzettend bedanken: mijn ouders, mijn vriendinnen van de universiteit en in het bijzonder mijn fantastische vriend Jasper. Bedankt voor jullie steun, medeleven en luisterend oor. Mede dankzij jullie heb ik deze scriptie tot een goed einde kunnen brengen!

Hopelijk leest u deze scriptie met veel plezier!

Stephanie Thie

Nijmegen, augustus 2019

SAMENVATTING

Sociaalpsychologen maken in enkele studies aannemelijk dat een verklaring geloofwaardiger is wanneer deze concreter is gemaakt (Hustinx & De Wit, 2012) en/of meer details bevat (Bell & Loftus, 1989). Detectieonderzoekers besteden ook aandacht aan details. Ze manipuleren geen taal zoals sociaalpsychologen, maar zoeken in verklaringen naar cues die wijzen op bedrog. Een veel gevonden cue bij leugenaars is het vertellen van weinig details (Vrij, 2019). Ook andere cues worden gevonden, zoals het gebruik van meer onbepaalde voornaamwoorden als '*iemand*'. Deze cue verklaren ze als psychologische afstand (McQuaid, Woodworth, Hutton, Porter & ten Brinke, 2015).

Uit recentelijk onderzoek is gebleken dat het aantal details alleen een robuuste cue is voor bedrog wanneer de verklaring kort na het incident wordt afgenomen (Harvey, Vrij, Leal & Mann, 2017a). Er is reden om te vermoeden dat de afstand in tijd van de gebeurtenis op het moment van verklaren, in combinatie met het voorkomen van concreetheid en details, ook invloed heeft op de beoordeling van geloofwaardigheid van verklaringen. Onderzoekers suggereren namelijk dat mensen weten dat herinneringen naar verloop van tijd vervagen (Redlich, Kulish & Steadman, 2011). De huidige literatuur kan dit momenteel alleen nog niet bevestigen.

Het huidige onderzoek biedt meer inzicht in wat stijl met de geloofwaardigheid van een verklaring doet door 'details', 'psychologische afstand' en 'concreetheid' samen te combineren in een experiment waarin een concrete stijl afgezet wordt tegen een abstracte stijl om te kijken welke als geloofwaardiger wordt gezien. Daarnaast wordt onderzocht of de tijdsafstand van de gebeurtenis op het moment van verklaren een effect heeft op welke stijl geloofwaardiger is. In dit onderzoek is de onderzoeksvraag als volgt: "In hoeverre heeft stijl effect op de geloofwaardigheid van verdachtenverklaringen die verschillen in tijdsafstand van de gebeurtenis?"

Om antwoord te geven op de onderzoeksvraag zijn twee casussen gemanipuleerd op zowel stijl als tijdsafstand. Iedere respondent kreeg twee verklaringen te zien die verschilden in casus en stijl, maar beiden kort of langgeleden na de gebeurtenis werden afgelegd. Geen effect werd gevonden van stijl op de geloofwaardigheid van verdachtenverklaringen. De tijdsafstand tot de gebeurtenis liet eveneens geen effecten zien.

INLEIDING

“Willem moest ineens een foto van Thomas hebben. Daar stond-ie op. Maar die dozen met foto's zijn al zo vaak in beslag genomen door de politie, dat is een rommeltje. Ik vond er een van een kinderfeestje en heb die gegeven. Ik kon niet vragen waar hij die foto voor nodig had” (Het Parool, 2018)

Bovenstaand citaat komt uit de verklaring die Sonja Holleeder aflegde tegen haar broer, Willem Holleeder. Volgens de rechtbank is Willem Holleeder verantwoordelijk voor het geven van de opdracht tot zes liquidaties (NOS, 2019). Willem Holleeder ontkent alles. Zijn zussen zijn echter zeker van zijn schuld (NOS, 2018). Het citaat scoort hoog op concreetheid (3.63 van de 5) en bevat specifieke details zoals ‘van een kinderfeestje’. Zouden deze kenmerken in het taalgebruik van Sonja Holleeder invloed hebben gehad op de geloofwaardigheid van haar verklaring?

Uit onderzoek van sociaalpsychologen blijkt dat het concretiseren van taal een positieve invloed kan hebben op de geloofwaardigheid (Hansen & Wänke, 2010; Hustinx & De Wit, 2012). Zo blijken zowel concrete stellingen als concrete verdachtenverklaringen beoordeeld te worden als geloofwaardiger dan hun abstracte tegenhangers (Hansen & Wänke, 2010; Hustinx & De Wit, 2012). Daarnaast vinden ze dat veel details ervoor kunnen zorgen dat iemand minder verdacht lijkt (Bell & Loftus, 1989).

In de juridische sfeer zijn vele onderzoeken te vinden die zich op een andere manier bezighouden met de vraag of iemand de waarheid spreekt. Deze detectieonderzoeken manipuleren geen taal. Ze richten zich op de vraag of er in verklaringen verbale cues te ontdekken zijn die wijzen op het vertellen van de waarheid of een leugen (McQuaid, Woodworth, Hutton, Porter & ten Brinke, 2015; Vrij, Evans, Akehurst & Mann, 2004). Het gebruiken van weinig details (DePaulo et al., 2003) en het nemen van psychologische afstand door bijvoorbeeld het gebruik van onbepaalde voornaamwoorden, zoals ‘iemand’ (McQuaid et al., 2015), blijken cues die vaker voorkomen bij leugenaars.

Recent is uit onderzoek gebleken dat het aantal details alleen een robuuste cue blijkt te zijn voor bedrog wanneer de verklaring kort na het incident wordt afgenomen. Wanneer er meer tijd tussen het verklaren en de gebeurtenis zit wordt het verschil tussen waarheidsvertellers en leugenaars kleiner (Harvey, Vrij, Leal, Hope & Mann, 2017a; Harvey, Vrij, Leal & Mann, 2017b). Onderzoekers suggereren dat mensen, wellicht onbewust, afweten van het feit dat herinneringen na verloop van tijd vervagen (Redlich, Kulish & Steadman, 2011). Dit blijkt ook uit de Construal Level Theorie (hierna: CLT), die zegt dat mensen gebeurtenissen die lang geleden hebben plaatsgevonden abstracter beschrijven dan recente gebeurtenissen (Trobe

& Liberman, 2010). Uit de literatuur kan nog niet worden opgemaakt of het verloop van tijd, net als concreetheid en details, ook een effect heeft bij de beoordeling van de geloofwaardigheid van verdachtenverklaringen.

In dit onderzoek wordt door middel van een experiment onderzocht of tijdsverloop een effect heeft op de beoordeling van geloofwaardigheid door te kijken hoe dit inspeelt op de stijl die gebruikt wordt. In dit onderzoek worden de talige kenmerken, ‘details’, ‘concreetheid’ en ‘psychologische afstand’, daarom bijeen aangeboden als stijl manipulatie. Psychologische afstand wordt hieraan toegevoegd, aangezien eerder is bewezen dat een andere cue, details, een effect heeft op de beoordeling van geloofwaardigheid. Concrete teksten met details en weinig psychologische afstand zijn afgezet tegen abstracte teksten zonder details en met woorden die psychologische afstand suggereren. Dit is gedaan om te kijken of stijl (concrete stijl vs. abstracte stijl) en het verloop in tijd (nu vs. vroeger) een effect hebben op de gepercipieerde waarheid van verdachteverklaringen.

Allereerst zullen de verschillende onderzoekslijnen uiteengezet en in onderling verband gebracht worden. Het gaat hier om concreetheidsonderzoek van sociaalpsychologen en detectieonderzoek naar details en psychologische afstand. Hierna wordt het onderzoek naar tijdsverloop besproken en zal het huidige onderzoek worden toegelicht. Vervolgens wordt de methode van onderzoek besproken, gevolgd door de resultaten, conclusie en discussie.

Concreetheidsonderzoek

Wat concreet taalgebruik is kent vele beschrijvingen (Spooren, Hustinx, Aben & Turkenburg, 2015). Zo beschrijven Spreen en Schulz (1996) “woorden die verwijzen naar objecten, materialen en personen” (p. 460; vertaling ST) als concreet. Douma (1994) definieert concreetheid, anders dan Spreen en Schulz (1996), als zowel specifiek en waar te nemen met de zintuigen. Tot slot conceptualiseren Vossen en Spooren (in Spooren et al., 2015) concreetheid als in hoeverre een woord tekenbaar is.

Concreetheid is daarnaast op empirische wijze vastgesteld (Spooren et al., 2015). Brysbaert, Stevens, De Deyne, Voorspoels en Storms (2014) verzamelden concreetheidsscores voor 30.000 Nederlandse woorden. Ze beschreven woorden die refereren naar ‘dingen of acties in de werkelijkheid’ als concreet (Brysbaert et al., 2014, p. 83) en lieten respondenten op basis daarvan woorden op concreetheid beoordelen. Spooren et al. (2015) vroegen respondenten ook woorden te beoordelen, maar dan op een zestal mogelijke determinanten van concreetheid. Zij gaven voor de beoordeling geen instructie. Uit de resultaten bleek dat de mate van waarneembaarheid met de zintuigen een determinant van concreetheid is. Bij werkwoorden

bleek de tekenbaarheid daarnaast een voorspeller; bij zelfstandige naamwoorden betrof dit de specificiteit.

Tot slot kan de mate van concreetheid vastgesteld worden door middel van het Linguistic Category Model (hierna: LCM) (Semin & Fiedler, 1991). In dit model zijn vijf woordgroepen zoals beschrijvende actiewerkwoorden (lopen), interpreteerbare actiewerkwoorden (straffen) en bijvoeglijke naamwoorden geplaatst op een concreetheidschaal. Hiervan zijn beschrijvende actiewerkwoorden het concreetst en bijvoeglijke naamwoorden het abstractst. Dit model houdt alleen geen rekening met zelfstandig naamwoorden, terwijl deze wel een effect kunnen hebben op de concreetheid van een tekst.

Door deze opsomming kan geconcludeerd worden dat geen eenduidige definitie bestaat van wat concreetheid is (Spooren et al., 2015). In het huidige onderzoek wordt de term concreetheid gezien als zo waarneembaar en specifiek mogelijk (Douma, 1994), omdat de gevonden voorspellers van concreetheid, waarneembaarheid met de zintuigen en specificiteit, overeenkomen met deze definitie (Spooren et al., 2015). Daarnaast vinden Spooren et al. (2015) dat de concreetheidsbeoordeling in hun onderzoek sterk correleert met die van Brysbeart et al. (2014). Daarom wordt concreetheid gemeten aan de hand van concreetheidscores van Brysbeart et al. (2014).

Uit onderzoek blijkt dat concreetheid invloed kan hebben op de beoordeling van stellingen (Hansen & Wänke, 2010) en teksten (Hustinx & De Wit, 2012). Zo kan concreetheid zowel de begripelijkheid van een tekst vergroten (Sadoski, 1999) als de geloofwaardigheid (Hustinx & De Wit, 2012). Een onderzoekslijn die de effecten van concreet versus abstract taalgebruik veelvuldig bestudeert zijn de concreetheidsonderzoeken van sociaalpsychologen.

Een voorbeeld uit deze onderzoekslijn is het onderzoek van Hansen en Wänke (2010). Participanten werd gevraagd 52 stellingen te beoordelen op waarheid. De onderzoekers maakten van deze stellingen zowel een abstracte als concrete versie, waarbij de mate van concreetheid werd gebaseerd op het LCM (Semin & Fiedler, 1991). Van deze stellingen waren 26 juist en 26 onjuist. Er waren twee condities: één vragenlijst bevatte de helft van de stellingen in concrete vorm en de helft van de stellingen in abstracte vorm. De stellingen die in de eerste vragenlijst concreet geformuleerd waren, waren in de tweede abstract en de stellingen die abstract geformuleerd waren concreet. Uit de resultaten bleek dat concreet geformuleerde stellingen voor meer geloofwaardigheid zorgde bij respondenten dan abstract geformuleerde stellingen, ondanks dat deze zinnen dezelfde informatie bevatten (Hansen & Wänke, 2010).

Naast het onderzoek naar concreetheid in relatie tot geloofwaardigheid in natuurlijke taal zoals het onderzoek van Hansen en Wänke (2010), is door sociaalpsychologen ook

onderzoek gedaan in de juridische context (Hustinx & De Wit, 2012; Shedler & Manis, 1986). Deze onderzoeken focusten zich op het effect van concreetheid op de geloofwaardigheid van een verdachte of een getuige. In deze onderzoeken wordt de term concreetheid niet genoemd, maar wordt concreetheid beschreven als onderdeel van levendigheid.

De term levendigheid werd geïntroduceerd door Nisbett en Ross (1980). Volgens hen bevat een levendige tekst drie elementen: (1) de tekst moet concreet en voorstelbaar zijn (2) emotioneel interessant zijn en (3) het verhaal moet dichtbij zijn voor de persoon in omgeving en tijd. Levendigheid wordt volgens Hustinx en De Wit (2012) door onderzoekers niet eenduidig geïnterpreteerd en in de methoden toegepast. Zo kan levendigheid gemanipuleerd worden als concreet vs. abstract, maar ook door het gebruik van illustraties (Hustinx & De Wit, 2012). Van de drie elementen is concreetheid het enige concept dat in taal is uit te drukken. De overige elementen zijn afhankelijk van de interpretatie van de onderzoeker (Hoeken, Hornikx & Hustinx, 2012). Voor zover het levendigheidsonderzoek interessant is voor de notie concreetheid wordt in deze scriptie levendigheidsonderzoek daarom behandeld als concreetheidsonderzoek.

Eén van die levendigheidsonderzoeken is het onderzoek van Shedler en Manis (1986). Proefpersonen werd gevraagd te oordelen over de geschiktheid van een vrouw als moeder op basis van een geluidsopname met daarin 16 argumenten. Daaronder viel ook de beoordeling of het kind uit huis geplaatst moest worden. De ene helft van de proefpersonen kreeg de helft van de argumenten positief en levendig te horen en de andere helft negatief en abstract. De andere participanten kregen de helft van de argumenten die negatief waren in een levendige vorm te horen en de positieve abstract. Levendigheid bleek een effect te hebben op de beoordeling van geschiktheid: de mevrouw werd als een geschiktere moeder gezien wanneer de negatieve argumenten abstract en de positieve argumenten levendig werden verteld dan wanneer de negatieve argumenten levendig en de positieve argumenten abstract werden verteld (Shedler & Manis, 1986).

Ook Hustinx en De Wit (2012) vinden een effect van levendigheid op het schuldoordeel. Uit hun onderzoek bleek dat een verdachte door experts vaker als onschuldig werd aangemerkt bij een levendige verklaring dan bij een niet levendige verklaring. Samengevat vinden beide onderzoeken dat concreetheid een effect heeft op de gepercipieerde schuld en daarmee op de geloofwaardigheid.

Dat concreetheid een effect heeft op de geloofwaardigheid kan verklaard worden door de CLT (Trope & Liberman, 2010). Deze theorie stelt dat wanneer een object of een gebeurtenis psychologisch ver weg is deze abstracter wordt weergegeven in het brein (waarbij de acties,

objecten en context minder gedetailleerd zijn) dan wanneer deze dichtbij is. Een object of gebeurtenis kan ver weg zijn in “tijd, afstand, sociale afstand en hypothetisch” (Trope & Liberman, 2010. p. 1, vertaling ST). Dat afstand effect kan hebben op de geloofwaardigheid blijkt uit onderzoek van Hansen en Wänke (2010). Wanneer een concrete stelling in een afbeelding van een landweg bij een pijl dichtbij werd afgebeeld zorgde dit voor meer geloofwaardigheid dan wanneer deze werd afgebeeld bij een pijl ver weg (Hansen & Wänke, 2010). Deze bevinding suggereert dat concreetheid en het dichtbij zijn in ruimtelijke afstand congruent zijn. Het abstract vertellen van een gebeurtenis kan mogelijk door mensen worden geïnterpreteerd als afstand nemen van de gebeurtenis en daarom ongeloofwaardig overkomen.

Bewijs voor de CLT werd gevonden in empirisch onderzoek in zowel het lab als in natuurlijke settingen (Bhatia & Walasek, 2016; Soderberg, Callahan, Kochersberger, Amit & Ledgerwood, 2015). In het onderzoek van Bhatia en Walasek (2016) werden Twitterberichten en New York Times artikelen geanalyseerd op concreetheid om te testen of de CLT in natuurlijke taal tot uiting komt. De resultaten suggereren dat het inderdaad zo is dat mensen gebeurtenissen die verder van hen af liggen in tijd, abstracter beschrijven dan gebeurtenissen die kortgeleden hebben plaatsgevonden (Bhatia & Walasek, 2016). Onderzoek suggereert daarnaast dat de CLT ook gebruikt kan worden om leugenaars en waarheidsvertellers te onderscheiden (Calderon, Giolla, Ask & Granhag, 2018). Zo werden in dit onderzoek intenties door leugenaars abstracter getekend dan intenties door waarheidsvertellers.

Details

Zoals eerder vermeld is concreetheid een complex en moeilijk definieerbaar begrip. Nog complexer blijkt de overeenkomst tussen de begrippen concreetheid en details. Zo wordt ‘de tafel’ nog concreter wanneer het detail ‘vierkante’ eraan wordt toegevoegd. Zowel in sociaalpsychologisch als in detectieonderzoek is aandacht besteed aan details. Het onderscheid tussen de begrippen lijkt klein en moeilijk definieerbaar. Dit blijkt bijvoorbeeld uit onderzoek van Bell en Loftus (1989), waarin gesteld wordt dat andere onderzoekers ook naar gedetailleerde informatie hebben gekeken, maar dat zij dit omschrijven als levendigheid. Daarbij refereren ze onder andere naar het eerdergenoemde onderzoek van Shedler en Manis (1986). Daarnaast blijkt dit ook uit het feit dat concreetheid vaak gemanipuleerd wordt door het toevoegen van details (Hustinx, Hofstra en Janssen, 2019).

Definities verklappen eveneens dat het onderscheid lastig is. Hoeken et al. (2012) benoemen dat lexicale concreetheid onder andere gekenmerkt wordt door details. Ook wanneer de definitie voor details in detectieonderzoek vergeleken wordt met definities van concreetheid

uit sociaalpsychologisch onderzoek blijken deze sterk overeen te komen. Vrij et al. (2004) beschrijven een detail als een “specifieke beschrijving”. Deze definitie komt grotendeels overeen met de definitie van concreetheid door Douma (1994) en met een in onderzoek gevonden determinant voor concreetheid: specificiteit (Spooren et al., 2015). Geconcludeerd kan worden dat de begrippen aan elkaar gerelateerd zijn en door elkaar worden gehaald (Hansen en Wänke, 2010). Maar resultaten van zowel Hustinx et al. (2019) als Hansen en Wänke (2010) suggereren dat het desondanks onderscheidbare begrippen zijn.

In sociaalpsychologisch onderzoek naar details werd aan participanten gevraagd verklaringen te beoordelen als jury (Bell & Loftus, 1989; Hustinx et al., 2019). Hustinx et al. (2019) repliceerden het concreetheidsonderzoek van Shedler en Manis (1986), maar maakte hierbij een onderscheid tussen concrete argumenten en concrete argumenten met details. Voor de manipulatie van concreetheid gebruikten ze concreetheidscores (Brysbear et al., 2014). Resultaten van dit onderzoek lieten zien dat concrete argumenten met details een significant effect hadden op het geschiktheidsoordeel: de moeder werd als geschikter gezien wanneer de positieve argumenten concreet en met details werden weergegeven dan wanneer de negatieve argumenten concreet en met details werden weergegeven. Bij concrete argumenten zonder details was dit effect slechts marginaal (Hustinx et al., 2019).

Bell en Loftus (1989) vonden eveneens dat details overtuigend waren. Uit de resultaten van hun onderzoek kwam naar voren dat leken een verdachte als schuldiger zagen wanneer de getuigenverklaring tegen de verdachte veel details bevatte dan wanneer deze weinig details bevatte. Wanneer de verklaring in het voordeel van de verdachte met veel details werd verteld, zorgde dit ervoor dat de verdachte als minder schuldig werd gezien (Bell & Loftus, 1989).

In detectieonderzoek wordt op een andere manier dan door sociaalpsychologen onderzoek gedaan naar details. In deze onderzoeken krijgen participanten de opdracht te liegen of de waarheid te spreken of wordt gebruikgemaakt van een corpus van verdachten die een verklaring hebben afgelegd. Deze data wordt vervolgens geanalyseerd om cues te ontdekken die vaker voorkomen bij leugenaars of waarheidssprekers (Burns & Moffitt, 2014; Harvey et al., 2017a; Sukamar, Wade & Hodgson, 2018; Vrij et al., 2004). Eén van de meest gevonden cues bij leugenaars is het vertellen van weinig details (DePaulo et al., 2003; Vrij, 2019). Een cue die in sociaalpsychologisch onderzoek een effect blijkt te hebben op het schuldoordeel (Bell & Loftus, 1989; Hustinx et al., 2019).

Eén van de detectieonderzoeken die vindt dat het vertellen van weinig details een cue is voor bedrog, is het experimentele onderzoek van Porter en Yuile (1996). Zij vroegen participanten een opdracht te doen: een diefstal plegen of een onschuldige daad uitvoeren.

Daarna werden participanten geïnterviewd en moesten ze, afhankelijk van de conditie: de waarheid vertellen, deels liegen of liegen. Uit de resultaten bleek dat mensen die de waarheid moesten spreken meer details vertelden dan mensen die deels of volledig moesten liegen (Porter & Yuile, 1996). Dat waarheidsvertellers meer details vertellen werd ook gevonden in andere studies (DePaulo et al., 2003; Vrij, 2019).

Een voorbeeld van een detectieonderzoek dat gebruik maakt van corpus is het onderzoek van Burns en Moffitt (2014). Zij analyseerden 50 transcripten van telefoongesprekken met het alarmnummer 911. In de helft van de gevallen betrof het een leugen. Uit de resultaten bleek dat waarheidsvertellers meer details geven dan leugenaars (Burns & Moffitt, 2014). In dit onderzoek ging het om leugens die grote gevolgen kunnen hebben, zogenaamde ‘high-stakes lies’. De bevinding dat deze cue zowel in corpus- als experimenteel onderzoek voorkomt en in zowel ‘high-’ als ‘low-stakes lies’ suggereert dat deze cue extern valide is.

Een mogelijke verklaring voor de bevinding dat leugenaars minder details vertellen dan waarheidsvertellers, is dat leugenaars psychologisch afstand willen nemen van de zaak (McQuaid et al., 2015). Een andere reden kan zijn dat het geven van meer details de kans om ontdekt te worden vergroot (Leal, Vrij, Deeb & Jupe, 2018).

Psychologische afstand

Een andere cue die wordt gevonden in detectieonderzoek is het nemen van psychologische afstand (McQuaid et al., 2015; Newman, Pennebaker, Berry & Richards, 2003). In een onderzoek werden oproepen op televisie, in de zoektocht naar een vermist familielid, geanalyseerd op verbale cues die op psychologische afstand wijzen (McQuaid et al., 2015). 35 van de 78 personen die een oproep deden bleken schuldig aan de vermissing van hun geliefde. Uit de resultaten bleek dat waarheidsvertellers meer voornaamwoorden gebruikten die gerelateerd zijn aan henzelf, zoals: ‘wij’. Leugenaars gebruikten vaker onbepaalde voornaamwoorden, zoals ‘iedereen’ en ‘niemand’ (McQuaid et al., 2015).

Ander onderzoek (Newman et al., 2003) vond dat leugenaars minder eerste persoons voornaamwoorden (zoals: ‘ik’ en ‘mij’) en derde persoons voornaamwoorden (zoals: ‘zij’ en ‘hem’) gebruiken. McQuaid et al. (2015) vinden niet dat leugenaars minder eerste persoons voornaamwoorden gebruiken en verklaren ook waarom ze dit niet vinden. Veel oproepen werden gedaan vanuit ouders samen. Hierdoor is het logischer om te spreken van ‘wij’ dan van ‘ik’. In deze scriptie vertellen de mensen in de casussen vanuit hun eigen ervaring. Daarom

worden de bevindingen van Newman et al. (2003) aangehouden in dit onderzoek. De effecten van deze cue op de gepercipieerde geloofwaardigheid in een tekst zijn nog niet getoetst.

Het gebruiken van minder eerste en derde persoons voornaamwoorden en het vertellen van minder details kan wederom worden verklaard door de CLT (Trope & Liberman, 2010). In bovenstaande onderzoeken wordt bij de term psychologische afstand de CLT niet genoemd, maar het afstand nemen van de zaak door het te betrekken op anderen komt wel overeen met wat gesteld wordt in de CLT. Volgens deze theorie kan psychologische afstand worden gezien als de beleving dat iets ver verwijderd is van het moment en de persoon zelf (Trope & Liberman, 2010). Voor leugenaars is de zaak ver verwijderd van henzelf of ze willen afstand nemen. Dit uit zich in hun taalgebruik. Dit verklaart mogelijk waarom ze hun oproep niet op zichzelf betrekken en minder details vertellen.

Heden vs. verleden

Recentelijk zijn detectieonderzoekers zich gaan verdiepen in de effecten van tijdsverloop op de mate van details in een verklaring. Uit deze recente onderzoeken blijkt de cue details geen robuuste cue te zijn voor bedrog. De tijd die zit tussen de gebeurtenis en het moment van verklaren blijkt een negatieve invloed te hebben op de betrouwbaarheid van deze cue (Harvey et al., 2017a; Harvey et al., 2017b; Nahari, 2018). Participanten werden in het onderzoek van Harvey et al. (2017a) willekeurig ingedeeld in de conditie leugenaar of waarheidsverteller. Waarheidsvertellers werden blootgesteld aan een in scene gezette diefstal. Leugenaars kregen enkel een script te zien van de gebeurtenis. Hierna werd beiden gevraagd een verklaring af te leggen. De ene helft van de waarheidsvertellers werd direct ondervraagd, de andere helft drie weken later. Bij leugenaars was dit anders; deze werden in de directe conditie geïnstrueerd te doen alsof het net was gebeurd en in de vertragingconditie alsof het drie weken geleden was gebeurd. Alle participanten werd gevraagd om de gebeurtenis zo gedetailleerd mogelijk te beschrijven, waarna deze antwoorden werden geanalyseerd. Uit de resultaten bleek dat waarheidsvertellers meer details vertelden direct na het incident dan na drie weken. Leugenaars vertelden minder details dan waarheidsvertellers in de directe conditie, maar het aantal details nam bij hen niet af in de vertragingconditie (Harvey et al., 2017a).

In een tweede experiment lieten Harvey et al. (2017a) leugens inbedden in echte verhalen om te kijken of dit de resultaten zou beïnvloeden. Participanten werd gevraagd zoveel mogelijk details te herinneren van een video. Waarheidsvertellers kregen de instructie om zoveel mogelijk details van de video te vertellen. Leugenaars kregen de instructie over een deel van de video te liegen. Uit de resultaten bleek wederom dat waarheidsvertellers significant

minder details vertelden na een vertraging. Leugenaars deden dit niet (Harvey et al., 2017a). Doordat het aantal details van leugenaars en waarheidsvertellers dichterbij elkaar kwam werd het onmogelijk om beide groepen onderscheiden. In de directe conditie kon dit nog wel. Experiment twee werd door Harvey et al. (2017b) gerepliceerd met een aantal aanpassingen, waaronder een extra conditie en een extra taak voor twee van de drie groepen. Zij vonden dezelfde resultaten.

Uit beide onderzoeken naar tijdsverloop en details (Harvey et al., 2017a; Harvey et al., 2017b) blijkt dus dat wanneer er vertraging zit tussen de gebeurtenis en de verklaring dit een negatief effect heeft op het aantal details dat verteld wordt door waarheidsvertellers. Op leugenaars heeft dit geen effect, want deze groep vertelt evenveel details in beide condities. Het stabiel blijven van het aantal details wordt de ‘stability bias’ genoemd (Harvey et al., 2017a; Kornell & Bjork, 2009). Wat de effecten zijn van tijdsafstand tot de gebeurtenis op het moment van verklaren op geloofwaardigheid is, voor zover bekend, nog niet onderzocht.

Een mogelijke verklaring voor de bevindingen van Harvey et al. (2017a; 2017b) is wederom terug te vinden in de CLT (Trobe & Liberman, 2010): voor waarheidsvertellers heeft de gebeurtenis in eerste instantie kortgeleden plaatsgevonden en wordt daarom concreet en gedetailleerd verteld en weergegeven in het brein. Naar verloop van tijd raakt de gebeurtenis verder weg en wordt deze abstracter verteld, omdat de representatie in het brein abstracter en minder gedetailleerd is. Voor leugenaars is de gebeurtenis altijd ver weg geweest, omdat de persoon de gebeurtenis niet zelf heeft meegemaakt. Daarom wordt deze abstracter en minder gedetailleerd weergegeven in het brein en verteld. De representatie wordt niet anders, omdat de gebeurtenis niet in afstand toeneemt.

Eén detectieonderzoek werd gevonden waarin leken werd gevraagd verklaringen, die zowel direct na de gebeurtenis als met een vertraging werden afgelegd, te beoordelen op waarheid (Sukumar et al., 2018). Zij wisten niet hoe lang na de gebeurtenis de verklaring was afgelegd. Uit de resultaten bleek dat leugenaars vaker als leugenaar werden aangemerkt dan waarheidsvertellers in zowel de directe- als de vertragingconditie. Waarheidsvertellers werden in de vertragingconditie daarentegen vaker aangemerkt als leugenaar dan in de directe conditie (Sukumar et al., 2018). Aangezien respondenten niet afwisten van de tijdsafstand is onduidelijk welk effect dit heeft op de perceptie van waarheid. Dus of mensen minder details in een verklaring na een langere periode juist ongeloofwaardiger, geloofwaardiger of net zo geloofwaardig vinden. Wel wordt gesuggereerd dat algemeen bekend zou zijn bij mensen dat herinneringen na verloop van tijd vervagen (Karlín & Orne, 1996; Redlich et al., 2011).

Wanneer dit werkelijk het geval is zou dat kunnen betekenen dat mensen een gedetailleerde beschrijving na verloop van tijd minder geloofwaardig vinden.

Het huidige onderzoek

Uit bovenstaande uiteenzetting kan worden opgemaakt dat er twee onderzoeklijnen zijn, detectie- en concreetheidsonderzoek, die talige kenmerken vinden die wijzen op waarheid of leugen: concreetheid, details en psychologische afstand. Zowel het concretiseren van taal als het gebruik van details blijkt van invloed te zijn op de beoordeling van waarheid. Concretere taal zorgt er net als het gebruik van veel details voor dat een tekst geloofwaardiger wordt (Bell & Loftus, 1989; Hustinx & De Wit, 2012). De bevinding dat meer details zorgen voor meer geloofwaardigheid komt overeen met de bevinding uit detectieonderzoeken, dat waarheidsvertellers vaak meer details geven dan leugenaars (DePaulo et al., 2003). Maar in deze onderzoeken gaat het om verklaringen in het heden.

In detectieonderzoek is recentelijk gevonden dat het aantal details geen cue meer is voor bedrog wanneer er veel tijd zit tussen de gebeurtenis en het moment van verklaren (Harvey et al., 2017a; Harvey et al., 2017b). De huidige literatuur kan momenteel alleen nog geen antwoord geven op de vraag of een verklaring die in het heden geloofwaardig lijkt net zo geloofwaardig blijft wanneer deze exact hetzelfde wordt verteld na een aantal maanden. Er is reden om te vermoeden dat tijdsverloop, net als concreetheid en details, invloed kan hebben op het waarheidsoordeel. De cue details, uit detectieonderzoek, bleek effect te hebben op de beoordeling van geloofwaardigheid in concreetheidsonderzoek (Bell & Loftus, 1989; Hustinx et al., 2019). Daarnaast blijkt dat een andere vorm van afstand, ruimtelijke afstand, ook een effect heeft op de geloofwaardigheid in het onderzoek van Hansen en Wänke (2010). Mogelijk is dat bij de tijdsafstand eveneens het geval. Wanneer mensen afweten van het feit dat het geheugen naar verloop van tijd vervaagt (Karlín & Orne, 1996; Redlich et al., 2011) kan het in details navertellen van een gebeurtenis een jaar na dato mogelijk leiden tot een ander oordeel van geloofwaardigheid. Het huidige onderzoek hoop hier meer duidelijkheid over te geven.

Deze scriptie hoopt daarnaast meer inzicht te geven in het effect van stijl op geloofwaardigheid. Dit wordt gedaan door alle talige kenmerken uit bovenstaande literatuur, ‘concreetheid’, ‘details’ en ‘psychologische afstand’, samen te voegen in één onderzoek onder de noemer stijl. Aangezien psychologische afstand net als concreetheid en details gekoppeld kan worden aan de CLT (Trope & Liberman, 2010) is het een logische keuze om psychologische afstand mee te nemen onder de noemer stijl. Het toevoegen van psychologische afstand kan het effect op geloofwaardigheid mogelijk versterken. Er zijn namelijk aanwijzingen

dat leugenaars meer psychologische afstand nemen dan waarheidsvertellers (McQuaid et al., 2015). Getoetst zal worden welk effect stijl, in combinatie met tijdsverloop, heeft op de geloofwaardigheid. Er wordt onderscheid gemaakt tussen een abstracte stijl (abstract, weinig details en veel psychologische afstand) en een concrete stijl (concreet met details en weinig psychologische afstand). De onderzoeksvraag in dit onderzoek is daarom als volgt: "In hoeverre heeft stijl (concrete stijl vs. abstracte stijl) effect op de geloofwaardigheid van verdachtenverklaringen die verschillen in tijdsafstand van de gebeurtenis (nu vs. vroeger)?"

De verkregen inzichten kunnen onder andere worden toegepast in communicatie. Wanneer blijkt dat bij het spreken over het verleden het gebruik van concreet en gedetailleerd taalgebruik in verdachte situaties zorgt voor ongelooftwaardigheid, kunnen communicatieprofessionals hierop inspelen door hier rekening mee te houden. Dit is vooral van belang in situaties waarin een andere partij overtuigd moet worden, zoals crisiscommunicatie. Voor detectieonderzoek biedt het mogelijk nieuwe inzichten in op basis waarvan mensen, en juryleden, beslissen of iemand liegt of de waarheid verteld. Wellicht komen deze beslissingen niet overeen met de uitkomsten in de literatuur wat de accuraatheid van hun werk mogelijk negatief beïnvloedt. Daarnaast geeft dit onderzoek andere onderzoekers mogelijk inzichten waarmee nieuwe instrumenten kunnen worden ontwikkeld die helpen bij leugendetectie.

Op basis van de bovenstaande literatuur zijn twee hypothesen opgesteld. Uit verschillende onderzoeken kan geconcludeerd worden dat concreetheid en het benoemen van meer details de geloofwaardigheid kan vergroten (Bell & Loftus, 1989; Hansen & Wänke, 2010; Hustinx et al., 2019). Verder blijkt dat veel psychologische afstand vaker voorkomt voor bij leugenaars (McQuaid et al., 2015). Aangezien het aantal details, ook een cue gevonden in detectieonderzoek, een effect heeft op de geloofwaardigheid wordt verwacht dat dit bij psychologische afstand eveneens het geval is. De eerste hypothese is daarom als volgt:

H1: De verklaringen in een concrete stijl (weinig psychologische afstand, veel details, concreet) zijn geloofwaardiger dan die in een abstracte stijl (met psychologische afstand, weinig details en abstract).

Onderzoek van Harvey et al. (2017a, 2017b) toont aan dat leugenaars direct na de gebeurtenis minder details vertellen dan waarheidsvertellers, maar dat het aantal details over verloop van tijd niet afneemt. Bij waarheidsvertellers neemt het aantal details na verloop van tijd wel af, waardoor leugenaars en waarheidsvertellers dichter bij elkaar komen te liggen. Onderzoekers suggereren daarnaast dat mensen, wellicht onbewust, afweten van het feit dat het

geheugen vervaagt (Karlin & Orne, 1996; Redlich et al., 2011). Daarom wordt verwacht dat de geloofwaardigheid afneemt bij veel details. Het verwachte hoofdeffect in H1 kan hierdoor mogelijk afgezwakt worden. De tweede hypothese is als volgt:

H2: Er is een interactie-effect tussen stijl en tijdsafstand (Construal level theorie). Waarbij in de ‘nu’ conditie een abstracte stijl zorgt voor minder geloofwaardigheid dan een concrete stijl en in de ‘verleden’ conditie een abstracte stijl zorgt voor evenveel geloofwaardigheid als een concrete stijl.

METHODE

Materiaal

In dit onderzoek is een experiment uitgevoerd. Hiervoor zijn twee zelfgeschreven verklaringen, die zijn gebaseerd op waargebeurde casussen van tuchtrecht.overheid.nl, gebruikt als stimulusmateriaal. Casus 1 ging over een arts. Een patiënt had een klacht tegen haar ingediend bij het tuchtcollege. De patiënt verdacht de arts ervan het beroepsgeheim te hebben geschonden door over haar diagnose te vertellen aan haar ex-man. De arts vertelt in haar verklaring over de afspraak met de patiënt en het gesprek dat ze had met de ex-man. Casus 2 ging over een advocaat. Hij werd ervan verdacht inloggegevens te hebben doorgespeeld via WhatsApp. Dit zou ertoe hebben geleid dat de vrouw van zijn cliënt criminele activiteiten kon voortzetten op het darkweb. De advocaat vertelt in zijn verklaring over de dag dat hij gegevens van de groothandel doorspeelde aan de vrouw van zijn cliënt, iets wat voor hem niet ongebruikelijk is. In deze verklaringen verdedigen de arts en de advocaat zichzelf tegenover het tuchtcollege en ontkennen ze de fout te hebben gemaakt.

De arts en de advocaat lijken tot op een bepaalde hoogte verdacht, aangezien ze verdacht worden van een strafbaar feit. Uit onderzoek is gebleken dat mensen een gebeurtenis zoals een aanval, die na één jaar in veel detail is beschreven, als een meer traumatische gebeurtenis aanmerken (Smith & Swarz, 2016). Ander onderzoek vindt dat gebeurtenissen die worden gezien als extreem of belangrijk voor de persoon, in meer detail onthouden worden (Christianson, in Smith & Schwarz, 2016). Bij het selecteren van de casussen is daarom rekening gehouden met de heftigheid van de gebeurtenis. Het gebruiken van een dergelijke gebeurtenis had de resultaten kunnen beïnvloeden. Bij een traumatische gebeurtenis zouden participanten veel details geloofwaardiger kunnen vinden. Daarom is gekozen voor gebeurtenissen die meermaals voorkomen in de loopbaan van een advocaat en arts en die niet traumatisch of extreem zijn.

Van de verklaring van de arts en de advocaat zijn twee versies gemaakt: een concrete en een abstracte versie. De verklaringen zijn daarnaast gemanipuleerd op tijdsafstand. In de 'nu' versies stond in de tekst dat de gebeurtenis één week geleden had plaatsgevonden en in 'toen' versies stond hier één jaar geleden. Er is gekozen voor een tijdsverschil van een jaar en niet van drie weken, zoals in detectieonderzoek, omdat bij een groter verschil mogelijk eerder een effect te zien zou zijn. In de verklaringen verschilden enkel de stijl en tijdsafstand. De inhoud was gelijk. Van de verklaring van zowel de arts als de advocaat zijn dus vier versies gemaakt: een abstracte verklaring nu, een concrete verklaring nu, een abstracte verklaring toen en een concrete verklaring toen. Voor een voorbeeld van de manipulaties zie tabel 1.

Tabel 1. Voorbeeld van het verschil tussen een verklaring in abstracte stijl en een verklaring in concrete stijl (Rood + groen = psychologische afstand, ___ = detail).

Abstracte stijl	Concrete stijl
Een tijdje (1.33) na het overleg (2.27) heb ik mevrouw (3.20) en haar partner (3.07) uitgenodigd (2.87) binnen te komen (3.33).	Om vier uur (3.67) heb ik de patiënte (3.40) en haar man (4.27) gevraagd (3.47) mijn <u>kantoor</u> (4.47) binnen te komen (3.33).
Totaal concreetheid: 2.68	Totaal concreetheid: 3.77

De complete versies van de verklaringen zijn te vinden in bijlage 1. Hierin zijn zowel de introductietekst als de verklaringen te vinden. In de verklaringen zijn de manipulaties als volgt weergegeven: rood en groen geven de manipulatie van psychologische afstand weer, een onderstreping de toevoeging van details en de mate van concreetheid van de tekst wordt in een getal onderaan de tekst weergegeven.

De stijl van de verklaringen is als volgt gemanipuleerd: de concreetheid is geoperationaliseerd met de concreetheidsscores van Brysbeart et al. (2014). Voor iedere verklaring is een concreetheidsscore berekend met het programma CESAR (Versie 1.0.2.; Technical Service Group of the Humanities Lab, 2017). Dit programma rekent de concreetheidsscores uit van zinnen en teksten volgens de bevindingen van Brysbeart et al. (2014). De manipulatie van psychologische afstand is uitgevoerd op basis van de gevonden woorden in de onderzoeken van McQuaid et al. (2015) en Newman et al. (2003). De abstracte verklaringen bevatten meer psychologische afstand door het gebruik van minder eerste persoons (zoals: ‘*mij*’) en derde persoons voornaamwoorden (zoals: ‘*hij*’). De concrete verklaringen zijn psychologisch dichtbij gemaakt door meer eerste persoons en derde persoons voornaamwoorden toe te voegen dan in de abstracte verklaring. Daarnaast is in abstracte verklaringen het woord ‘*iemand*’ toegevoegd en in de concrete verklaringen de woorden ‘*wij*’ en ‘*ons*’. In dit onderzoek ook ‘*ons*’ toegevoegd, omdat dit dezelfde persoonsvorm is als het gevonden woord door McQuaid et al. (2015) ‘*wij*’ maar dan in een andere vorm. Tot slot zijn details toegevoegd die vallen onder de definitie ‘specifieke beschrijving’ (Vrij et al., 2004). Dit zijn beschrijvingen die specifiek zijn in tijd, personen, plaatsen, gebeurtenissen of objecten. Dit is gedaan door het toevoegen van details die specifieke informatie geven over wat de persoon deed en door bijvoorbeeld in plaats in abstracte versie ‘andere specialismen’ in de concrete versie te vertellen welke specialismen dit waren: ‘radioloog en oncoloog’.

Proefpersonen

228 respondenten hebben deelgenomen aan dit onderzoek. Hiervan zijn 138 respondenten meegenomen in de analyses. 72 proefpersonen zijn uitgesloten vanwege het niet volledig invullen van de vragenlijst. Daarnaast werden 18 respondenten uitgesloten vanwege een te lange of een te korte afnameduur. Dit is gedaan door eerst de uitschieters in afnametijd en daarna alle respondenten die 3SD van het gemiddelde afzaten te verwijderen (L. Hustinx, persoonlijke communicatie, 19 juni 2019).

In principe kon iedereen deelnemen aan het onderzoek. Enige voorwaarde was beheersing van de Nederlandse taal, omdat de teksten goed begrepen dienden te worden om een oordeel te kunnen vellen over de geloofwaardigheid van de tekst. Dit is gecontroleerd door te vragen: ‘Is Nederlands uw moedertaal?’ Bij één van de respondenten bleek dit niet het geval, maar omdat uit de reactie van deze persoon kon worden opgemaakt dat hij voldoende Nederlands sprak is besloten deze persoon niet uit te sluiten.

36.2% van de respondenten is man en 63.8% vrouw. Uit de χ^2 -toets tussen *Versie* en *Geslacht* bleek geen verband te bestaan ($\chi^2(7) = 7.02, p = .427$). De gemiddelde leeftijd was 39 jaar ($SD=15,02$) met een range van 18 tot 66 jaar. Uit een eenweg variantie-analyse van *Versie* op *Leeftijd* bleek geen significant hoofdeffect van *Versie* ($F(7, 129) = 1.14, p = .342$).

Respondenten variëren in opleidingsniveau van LBO/VMBO tot WO-master. De meeste respondenten hebben een HBO-opleiding gevolgd, namelijk 34.1%. Uit de χ^2 -toets tussen *Versie* en *Opleidingsniveau* bleek geen verband te bestaan ($\chi^2(49) = 44.85, p = .642$). Van de respondenten heeft 36.7% een medische en 3.6% een juridische opleiding gevolgd. Uit de χ^2 -toets tussen *Versie* en *Soort opleiding* bleek geen verband te bestaan ($\chi^2(35) = 30.38, p = .691$). Geen van de respondenten heeft ooit een klacht ingediend bij het tuchtcollege.

Onderzoeksontwerp

Het huidige onderzoek is uitgevoerd in de vorm van een 2 (stijl) x 2 (afstand in tijd) mixed design met als binnenproefpersoonfactor stijl en tussenproefpersoonfactor afstand in tijd. Het betreft hier een multifactorieel design. De twee onafhankelijke variabelen zijn nominale variabelen. De afhankelijke variabele geloofwaardigheid betreft een interval variabele, zie bijlage 1 voor het analysemodel.

Respondenten kregen twee verklaringen te zien die verschilden in stijl, één verklaring van de arts en één van de advocaat. Uit onderzoek is namelijk gebleken dat de effecten van stijl beter tot uiting komen wanneer beide stijlen worden voorgelegd aan proefpersonen (Shedler & Manis, 1986). Welke verklaring, van de arts of advocaat, ze abstract of concreet te zien kregen

en in welke volgorde hing af van de conditie waarin ze zich bevonden. Iedere respondent werd random toegewezen aan één van de acht condities. De tijdsafstand in de twee verklaringen die respondenten te zien kregen verschilden niet van elkaar. Voor een overzicht van de condities, zie tabel 2. Allereerst wordt in deze tabel een onderscheid gemaakt tussen ‘nu en ‘toen’. De eerste vier condities vallen onder ‘nu’, de tweede vier onder ‘toen’. In zowel de ‘toen’ als ‘nu’ conditie zijn de verklaringen op dezelfde manier afgewisseld.

Tabel 2. Overzicht van de verschillende condities.

	Conditie	1^e tekst	2^e tekst
NU	1	Abstract arts	Concreet advocaat
	2	Abstract advocaat	Concreet arts
	3	Concreet arts	Abstract advocaat
	4	Concreet advocaat	Abstract arts
TOEN	5	Abstract arts	Concreet advocaat
	6	Abstract advocaat	Concreet arts
	7	Concreet arts	Abstract advocaat
	8	Concreet advocaat	Abstract arts

Instrumentatie

Geloofwaardigheid

Om de variabelen te meten is een vragenlijst opgesteld. Geloofwaardigheid is gemeten door na elke verklaring zes vragen te stellen over hoe geloofwaardig de persoon de verklaring vond. Om te controleren of alle vragen geloofwaardigheid meten is een factoranalyse uitgevoerd. Een principale componentenanalyse met oblimin-rotatie liet een oplossing in één factor zien die 61,78% van de variantie verklaart. De factor was geloofwaardigheid en bleek betrouwbaar $\alpha = .87$. De geloofwaardigheid van de verklaring is gemeten middels vijf zevenpunts- en één zespunts-likertschaal. Een voorbeeld van een stellingen die is gebruikt om de geloofwaardigheid te meten is: ‘Ik vind het verhaal van dokter Jonker/Mr. Van der Velde’.

Aangezien een Likertschaal geen inzicht geeft in waarop mensen hun oordeel baseren werd de respondenten gevraagd te beschrijven waarom ze de verklaring zo beoordeelden: “Beschrijf hieronder waarom u de verklaring wel of niet geloofwaardig vindt. Heeft u bij de vorige vraag 4 ingevuld? Beschrijf dan waarom u twijfelt.” De antwoorden zijn vervolgens gecategoriseerd op de volgende wijze: alle respondenten die beschreven dat de verklaring ‘genoeg’ of ‘veel details’ bevatte werden gecategoriseerd onder de categorie ‘veel details’.

Omdat, naast details, de andere factoren van stijl niet voldoende benoemd werden, zijn deze samengevoegd onder 'stijl'. Onder deze categorie werden alle antwoorden gecategoriseerd die te maken hadden met de verwoording van de casus en die niet wezen op inhoud. Dit waren antwoorden als: 'er niet omheen draaien' en 'precies'. Antwoorden die wezen op de inhoud van de tekst, zoals: 'hij checkte alleen maar de KVK' werden gecategoriseerd onder 'inhoud'. De antwoorden die werden geplaatst onder de categorieën 'weinig details', 'te veel details', 'geen reden voor misstap/gevolgen bekend', 'gebruikelijke gang van zaken/procedure/beroepsgeheim' en 'te weinig informatie' spreken voor zich. Tot slot werd onder de categorie 'overig' alle antwoorden geplaatst waarin geen antwoord werd gegeven, waarin stond 'logische verklaring' of waarin stond dat zo geoordeeld werd om het gevoel dat de casus opriep.

Manipulatiechecks

Om te controleren of de gemanipuleerde verklaringen daadwerkelijk anders waren in stijl zijn manipulatiechecks uitgevoerd. De vragen die hiervoor zijn gesteld lieten alleen tezamen in een factoranalyse meerdere factoren zien. Daarom is ervoor gekozen om psychologische afstand, details en concreetheid als aparte variabelen te toetsen voor de manipulatie van stijl. Alle variabelen zijn gemeten middels een 7-punts Likertschaal. Deze schaal is gebaseerd op het onderzoek van Hustinx en de Wit (2012). Om te controleren of de psychologische afstand in de concrete versies anders was dan in de abstracte versies is gevraagd in hoeverre de respondent het eens was met de volgende stelling: 'De verklaring van dokter Jonker/ Mr. Van der Velde lijkt haar/hem persoonlijk te raken'.

Om te controleren of de abstracte versies van de verklaringen als abstracter werden ervaren dan de concrete versies zijn drie vragen gesteld. Zo werd gevraagd in hoeverre respondenten de verklaring concreet vonden door middel van de stelling: "Ik vind de verklaring van dokter Jonker/Mr. Van der Velde". De stellingen betreffende specificiteit en concreetheid zijn gebaseerd op de vraagstelling van Hustinx en de Wit (2012). Een principale componentenanalyse met oblimin-rotatie liet voor deze drie vragen een oplossing in één factor zien die 69,98% van de variantie verklaart. De factor was concreetheid en bleek betrouwbaar $\alpha = .78$.

Om te controleren of de gedetailleerdheid van de abstracte versie anders was dan de gedetailleerdheid van de concrete versie is gevraagd de verklaring te beoordelen op gedetailleerdheid door middel van de volgende stelling: "Ik vind de verklaring van dokter

Jonker/Mr. Van der Velde”. Voor deze vraag is dezelfde vraagstelling aangehouden als in het onderzoek van Hustinx en de Wit (2012).

Tot slot werden drie vragen gesteld om te controleren of de manipulatie van tijd was opgemerkt. Twee van deze vragen bleken achteraf niet bruikbaar, omdat deze niet juist geformuleerd waren. Enkel de vraag ‘Hoe lang geleden speelden de gebeurtenissen waarover de verklaringen werden afgelegd zich af?’ is daarom gebruikt als controle voor de manipulatie van tijd. De antwoorden op deze vraag zijn gecodeerd. In de ‘nu’ conditie werden enkel alle antwoorden ‘1 week geleden’ of ‘kortgeleden’ gecodeerd als juist. In de ‘toen’ conditie werd enkel het antwoord ‘1 jaar geleden’ als juist gecodeerd.

Procedure

De enquête is individueel afgenomen via het online softwareprogramma Qualtrics. Proefpersonen zijn op twee manieren geworven. Ten eerste, heeft de onderzoeker de enquête verspreid via sociale media, namelijk: Facebook, Instragam en LinkedIn. Het bericht dat is geplaatst op sociale media is te zien in bijlage 4. Daarnaast is het sneeuwbaaleffect toegepast door, bij het versturen van de enquête in persoonlijke kringen, aan mensen te vragen of ze de enquête naar zoveel mogelijk mensen wilden versturen. Aangezien gebruik is gemaakt van het netwerk van de onderzoeker is deze vorm van proefpersonen werven niet random, wat de onderzoeksresultaten mogelijk kan hebben beïnvloed.

Om mensen te motiveren de vragenlijst in te vullen is een cadeaubon van bol.com ter waarde van 20 euro verloot onder de deelnemers. Dit is ook vermeld in het bericht op sociale media.

Alle deelnemers kregen bij het klikken op de link allereerst een introductietekst te zien met daarin de voorwaarden en informatie volgens de richtlijnen van de Radboud Universiteit (zie bijlage 2). Deze introductietekst bevatte daarnaast informatie over het onderzoek. Geen informatie werd gegeven over het doel van het onderzoek. Voordat deelnemers de vragenlijst konden invullen werd gevraagd of ze de informatie hadden gelezen en akkoord gingen met de voorwaarden. De introductietekst was voor iedereen hetzelfde.

Daarna kregen proefpersonen de introductie van de eerste verklaring te zien gevolgd door de verklaring. De verklaringen en de vragen stonden niet op dezelfde pagina, omdat deze dan te veel tekst zou bevatten wat proefpersonen mogelijk zou ontmoedigen om door te gaan. Daarom werd bovenaan de pagina met de verklaring de volgende instructie dikgedrukt weergegeven: “Lees onderstaande tekst aandachtig. De vragen die gesteld worden hebben betrekking op deze tekst. Als u naar de volgende pagina gaat kunt u niet meer terug.” Na het

zien van de verklaring werd de deelnemer gevraagd hierover een aantal vragen te beantwoorden. Hierna volgde hetzelfde voor de tweede verklaring. De verklaringen waren niet voor iedereen gelijk, iedereen werd random ingedeeld in één van de acht condities. Na het zien van de verklaringen kregen respondenten de twee verklaringen nogmaals te zien waarna werd gevraagd een aantal controlevragen te beantwoorden. Tot slot werd proefpersonen gevraagd wat personalia in te vullen. De gemiddelde afnametijd van het onderzoek was 16 minuten en 17 seconden.

Een mogelijke storende factor binnen dit onderzoek is de afnametijd, gezien het online invullen van de vragenlijst. De verwachte afnametijd was 10 minuten. Een aantal mensen hebben wellicht niet direct alle vragen ingevuld, maar zijn later teruggekeerd naar de vragenlijst.

Statistische toetsing

Allereerst is een factoranalyse uitgevoerd om zeker te zijn dat de vragen, die zijn gesteld om een variabele te meten, samen mochten worden gevoegd in één variabele. Daarnaast is voor de variabele geloofwaardigheid en de manipulatiechecks, waar nodig, een Cronbach's alpha berekend. De manipulatiechecks zijn gedaan met een eenweg variantie-analyses. Vervolgens zijn de hypothesen en de hoofdvraag getoetst door middel van tweeweg univariate variantie-analyses. Tot slot, is er nog een multiple regressieanalyse uitgevoerd om te kijken welke van de stijlelementen effect hadden op de beoordeling van geloofwaardigheid.

RESULTATEN

Geloofwaardigheid

Proefpersonen kregen na het lezen van een verklaring een zestal vragen over hoe geloofwaardig ze de verklaring vonden. Om antwoord te geven op de vraag of concrete verklaringen geloofwaardiger zijn dan abstracte verklaringen en welke invloed tijdsafstand (nu of toen) hierin heeft op geloofwaardigheid, is een tweeweg mixed design variantie-analyse uitgevoerd. Voor de gemiddelden en standaarddeviaties van de geloofwaardigheid bij abstracte en concrete verklaringen, zie tabel 4.

Stijl en afstand in tijd

Uit een tweeweg mixed design variantie-analyse voor *geloofwaardigheid* met als binnen-proefpersoonfactor *stijl* en tussen-proefpersoonfactor *afstand in tijd* bleek geen significant hoofdeffect van *stijl* ($F(1, 136) = 1.10, p = .296, \eta^2 = .01$) en van *afstand in tijd* ($F(1, 136) = 2.67, p = .104, \eta^2 = .02$). Daarnaast bleek er geen interactie-effect tussen *stijl* en *afstand in tijd* ($F(1, 136) < 1, p = .338, \eta^2 = .01$). Er was dus geen verschil tussen de geloofwaardigheid van de verklaringen in abstracte stijl en in concrete stijl. De tijdsafstand had hier ook geen effect op.

Tabel 4. De gemiddelden en standaarddeviaties (tussen haakjes) van de *geloofwaardigheid* van de verklaringen (1= niet geloofwaardig, 7 = heel geloofwaardig).

	Abstracte stijl	Concrete stijl
Nu	4.90 (1.47)	4.44 (1.66)
N = 70		
Toen	4.45 (1.63)	4.43 (1.45)
N = 68		
Totaal	4.68 (1.56)	4.44 (1.55)

Controle effect volgorde verklaringen

Om te controleren of de volgorde van de verklaringen een effect heeft gehad op de resultaten is een tweeweg mixed design variantie-analyse gedaan voor *geloofwaardigheid* met als binnen-proefpersoonfactor *stijl*, tussen-proefpersoonfactor *afstand in tijd* en met als extra variabele *volgorde verklaring*. Met *volgorde verklaring* wordt bedoeld in welke volgorde de verklaringen

(stijl en beroep) werden voorgelegd aan de respondent. Omdat deze analyse verwarrende resultaten opleverde is deze niet opgenomen in deze resultatensectie. Onduidelijk was of het effect van de extra variabele toe te schrijven was aan de verschillende casussen, arts of advocaat, of aan het verschil tussen de stijlen. Daarom zijn twee aparte toetsen uitgevoerd, namelijk: een tweeweg mixed design variantie-analyse met als extra variabele *volgorde stijl* en een eenweg variantie-analyse met de factor *beroep* en op de factor *geloofwaardigheid* om het verschil tussen de casussen te bekijken. Met *volgorde stijl* wordt bedoeld welke stijl (concreet of abstract) als eerste werd voorgelegd aan de respondent. Zie tabel 5 voor de gemiddelden en standaarddeviaties van beide beroepen.

Volgorde stijl

Uit een tweeweg mixed design variantie-analyse voor *geloofwaardigheid* met als binnen-proefpersoonfactor *stijl*, tussen-proefpersoonfactor *afstand in tijd* en met als extra factor *volgorde stijl* bleek geen significant hoofdeffect van *stijl* ($F(1, 134) = 1.08, p = .301, \eta^2 = .01$), van *afstand in tijd* ($F(1, 134) = 2.68, p = .104, \eta^2 = .02$) en van *volgorde stijl* ($F(1, 134) < 1, p = .855, \eta^2 < .01$). Daarnaast bleek er geen interactie-effect tussen de factoren *stijl* en *afstand in tijd* en *volgorde stijl* ($F(1, 134) = 2.56, p = .112, \eta^2 = .02$). De volgorde van de stijl had dus geen effect op de beoordeling van *geloofwaardigheid*. Wel zijn er aanwijzingen voor ongelijke varianties van de *geloofwaardigheid* in de concrete stijl ($F(3, 134) = 4.60, p = .004$). Aangezien de groepen ongeveer gelijk zijn wordt dit genegeerd.

Beroep en geloofwaardigheid

Uit een univariate variantie-analyse van de factor *beroep* op de factor *geloofwaardigheid* bleek een significant hoofdeffect van *beroep* ($F(1, 274) = 172.64, p < .001, \eta^2 = .39$). De verklaringen van de arts ($M = 5.52, SD = 1.11$) bleken geloofwaardiger dan de verklaringen van de advocaat ($M = 3.59, SD = 1.33$).

Tabel 5. De gemiddelden en standaarddeviaties (tussen haakjes) van de *geloofwaardigheid* van de twee casussen (1= niet geloofwaardig, 7 = heel geloofwaardig).

	Arts N= 138	Advocaat N= 138
Geloofwaardigheid	5.52 (1.11)	3.59 (1.33)

Geloofwaardigheid van casussen apart

Aangezien de geloofwaardigheid van beide casussen zo sterk van elkaar verschilden is besloten om nogmaals een tweeweg mixed design variantie-analyse uit te voeren voor de casussen apart. Voor de gemiddelden en standaarddeviaties van de *geloofwaardigheid* van de concrete en abstracte verklaringen van de casussen arts en advocaat, zie tabel 6.

Stijl en afstand in tijd verklaring arts

Uit een tweeweg mixed design variantieanalyse voor *geloofwaardigheid* met als binnenproefpersoonfactor *stijl* en tussen-proefpersoonfactor *afstand in tijd* bleek geen significant hoofdeffect van *stijl* ($F(1, 59) < 1, p = .672, \eta^2 < .01$) en van *afstand in tijd* ($F(1, 59) = 2.55, p = .115, \eta^2 = .04$). Daarnaast bleek er geen interactie-effect tussen de factoren *stijl* en *afstand in tijd* ($F(1, 59) < 1, p = .766, \eta^2 = .002$). Er was dus geen verschil tussen de geloofwaardigheid van de verklaringen in abstracte stijl en in concrete stijl. De tijdsafstand had hier ook geen effect op.

Stijl en afstand in tijd verklaring advocaat

Uit een tweeweg mixed design variantieanalyse voor *geloofwaardigheid* met als binnenproefpersoonfactor *stijl* en tussen-proefpersoonfactor *afstand in tijd* bleek een marginaal significant hoofdeffect van *stijl* ($F(1, 59) = 3.27, p = .076, \eta^2 = .05$). Geen hoofdeffect werd gevonden van *afstand in tijd* ($F(1, 59) < 1, p = .969, \eta^2 < .01$). De verklaring in abstracte stijl van de advocaat ($M = 3.84, SD = 1.32$) werd als geloofwaardiger gezien dan de verklaring in concrete stijl van de advocaat ($M = 3.41, SD = 1.32$). Tijdsafstand had hier verder geen invloed op: er was geen interactie-effect tussen de factoren *stijl* en *afstand in tijd* ($F(1, 59) < 1, p = .886, \eta^2 < .01$). Er zijn aanwijzingen voor ongelijke varianties van de geloofwaardigheid in de concrete stijl ($F(1, 59) = 4.40, p = .040$). Aangezien de groepen ongeveer gelijk zijn in deze toets wordt dit genegeerd.

Tabel 6. De gemiddelden en standaarddeviaties (tussen haakjes) van variabele *geloofwaardigheid* bij de verklaringen van de arts en advocaat apart in de abstracte en concrete stijl (1= niet geloofwaardig, 7= heel geloofwaardig).

	Arts		Advocaat	
	Abstracte stijl	Concrete stijl	Abstracte stijl	Concrete stijl
Nu N= 32	5.73 (1.14)	5.70 (.86)	3.86 (1.17)	3.40 (1.48)
Toen N= 29	5.47 (1.22)	5.31 (1.29)	3.82 (1.48)	3.43 (1.14)
Totaal	5.60 (1.17)	5.52 (1.09)	3.84 (1.32)	3.41 (1.32)

Geloofwaardigheid verklaring

Om te kijken of de variabelen van *stijl* echt geen voorspeller is van *geloofwaardigheid* of dat deze niet tot uiting komt door dit gecontroleerde design is er na de tweeweg mixed design variantie-analyses nog een multiple regressieanalyse uitgevoerd met de manipulaties van *stijl* en de variabele *geloofwaardigheid*. Voor de uitkomsten van de regressieanalyse, zie tabel 7.

Geloofwaardigheid en psychologische afstand, concreetheid en details

Uit een multiple regressie bleek dat de *geloofwaardigheid* van de verklaringen voor 27% te verklaren was door de ingebrachte variabelen *psychologische afstand*, *concreetheid* en *details* ($F(3, 272) = 34.37, p < .001$). De *psychologische afstand* bleek een significante voorspeller te zijn voor de geloofwaardigheid ($\beta = .26, p < .001$) evenals *concreetheid* ($\beta = .49, p < .001$) en *details* ($\beta = -.18, p = .020$). Dit betekent dat weinig *psychologische afstand* en *concreetheid* voorspelt dat de verklaring geloofwaardiger wordt. Meer *details* zorgen echter voor een negatieve voorspelling van geloofwaardigheid. Dit betekent dat meer *details* in een verklaring zorgt voor minder geloofwaardigheid.

Tabel 7. Multiple regressieanalyse voor psychologische afstand, concreetheid en details als voorspellers van geloofwaardigheid (N=276)

Variabele	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β
intercept	1.95	.29	
Psychologische afstand	.24	.05	.26
Concreetheid	.52	.09	.49
Details	-.16	.07	-.18
R²	.27		
F	34.37*		

* $p < .001$

Reden voor geloofwaardigheidsbeoordeling

Direct na de vraag ‘hoe geloofwaardig vindt u de verklaring’ is gevraagd om in een open tekstvak te beschrijven waarom respondenten de verklaring zo beoordeeld hadden. Deze antwoorden zijn allereerst gecategoriseerd zoals beschreven in de methoden. Daarna is een Chi-kwadraat toets uitgevoerd om te kijken of er een verband bestond tussen de reden voor beoordeling en het beroep. Daarbij zijn alleen de uitkomsten gerapporteerd met gestandaardiseerde residuen groter dan |2.0|. Voor de frequenties en percentages van de reden voor beoordeling, zie tabel 8.

Uit de χ^2 -toets tussen *reden beoordeling geloofwaardigheid* en *beroep* bleek een verband te bestaan ($\chi^2 (8) = 59.51, p < .001$). Respondenten beoordeelden de geloofwaardigheid van de advocaat relatief minder vaak op basis van veel details (2.2%), geen reden om een misstap te begaan (1.4%), gebruikelijke gang van zaken (3.6%) en vaker op basis van inhoud (50.7%) dan bij de arts. Bij de arts werd vaker beoordeeld op basis van veel details (11.5%), geen reden om misstap te begaan (9.4%) en gebruikelijke gang van zaken (18.1%) en minder vaak op inhoud (15.9%) dan bij de advocaat.

Tabel 8. De frequentie en percentages van de categorieën waarom mensen het verhaal wel of niet geloofwaardig vonden per beroep.

	Advocaat N= 138	Arts N= 138	Totaal
Weinig details	1 (0.7%)	0 (0.0%)	1 (0.4%)
Veel details	3 (2.2%)	16 (11.6%)	19 (6.9%)
Te veel details	3 (2.2%)	6 (4.3%)	9 (3.3%)
Stijl	4 (2.9%)	9 (6.5%)	13 (4.7%)
Inhoud	70 (50.7%)	22 (15.9%)	92 (33.3%)
Geen reden voor misstap/ Gevolgen bekend	2 (1.4%)	13 (9.4%)	15 (5.4%)
Gebruikelijke gang van zaken/ procedure/beroepsgeheim	5 (3.6%)	25 (18.1%)	30 (10.9%)
Overig	47 (34.1%)	45 (32.6%)	92 (33.3%)
Te weinig informatie	3 (2.2%)	2 (1.4%)	5 (1.8%)
Totaal	138 (100%)	138 (100%)	276 (100%)

Maken details een verhaal geloofwaardiger?

Na alle vragen over de verklaringen is gevraagd antwoord geven op de volgende stelling: ‘Ik vind een persoon geloofwaardiger wanneer deze meer details vertelt’. Om te kijken of op het antwoord een effect is van *tijdsafstand*, is een eenweg univariate variantie-analyse uitgevoerd. Hiermee kan beoordeeld worden of het antwoord wat respondenten geven overeenkomt met de beoordeling van de verklaringen die meer details bevatten. Voor de gemiddelden en standaarddeviaties, zie tabel 9.

Uit een eenweg univariate variantie-analyse van de factor *tijdsafstand* op de factor *geloofwaardigheid meer details* bleek geen significant hoofdeffect van *tijdsafstand* ($F(1, 136) < 1, p = .772, \eta^2 < .01$). Er bleek geen verschil tussen de *geloofwaardigheid meer details* in de ‘nu’ ($M = 4.94, SD = 1.51$) en ‘toen’ conditie ($M = 4.87, SD = 1.53$).

Tabel 9. De gemiddelden en standaarddeviaties (tussen haakjes) van variabele *geloofwaardigheid meer details* in de conditie ‘nu’ en ‘toen’ (1= helemaal mee oneens, 7= helemaal mee eens).

Nu	4.94 (1.51)
N= 70	
Toen	4.87 (1.53)
N= 68	
Totaal	4.91 (1.51)

Raden doel onderzoek en geloofwaardigheid

Aan het einde van het experiment is respondenten gevraagd naar het doel van het onderzoek. Dit antwoord gaven respondenten in een open tekstvak. Deze antwoorden zijn vervolgens gecodeerd op juist en onjuist. Antwoorden die een onderdeel of volledig het doel van het onderzoek goed hadden werden gecodeerd als juist. Mensen die het onderzoeksdoel weten kunnen mogelijk sociaal *gewenste* antwoorden geven. Om uit te sluiten dat dit van invloed is geweest op de geloofwaardigheid is ervoor gekozen om deze variabele mee te nemen als extra variabele.

Uit een tweeweg mixed design variantie-analyse voor *geloofwaardigheid* met als binnen-proefpersoonfactor *stijl*, tussen-proefpersoonfactor *afstand in tijd* en met als extra variabele *doel onderzoek raden* bleek geen significant hoofdeffect van *stijl* ($F(1, 133) < 1, p = .428, \eta^2 = .01$), van *afstand in tijd* ($F(1, 133) = 1.68, p = .197, \eta^2 = .01$) en van *doel onderzoek raden* ($F(1, 133) = 2.10, p = .150, \eta^2 = .02$). Daarnaast bleek er geen interactie-effect tussen de factoren *stijl* en *afstand in tijd* en *doel onderzoek raden* ($F(1,133) < 1, p = .338, \eta^2 = .01$). Dit betekent dat het weten van het doel van het onderzoek geen effect heeft gehad op de beoordeling van geloofwaardigheid.

Manipulatiechecks

Tot slot zijn manipulatiechecks uitgevoerd om te controleren hoe de manipulatie van stijl is beoordeeld door de respondenten en of de manipulatie van tijdsafstand is opgemerkt. Omdat een factoranalyse bij alle vragen voor stijl twee factoren in plaats van één factor voor stijl liet zien is besloten om de vragen per onderdeel van stijl (‘psychologische afstand’, ‘concreetheid’ en ‘details’) te toetsen. Onder de variabele *verklaring stijl* wordt verstaan de afwisseling van

een abstracte en een concrete verklaring. Voor de gemiddelden en standaarddeviaties van de manipulaties van stijl per beroep, zie tabel 10.

Beroepen samen

Uit de eenweg multivariate variantie-analyse van *verklaring stijl* op de factoren *manipulaties stijl* bleek een significant multivariaat effect van *verklaring stijl* ($F(3, 272) = 13.19, p < .01, \eta^2 = .13$). Uit de univariate analyses bleek dat er een effect was van de *verklaring stijl* op *psychologische afstand* ($F(1, 274) = 5.27, p = .023, \eta^2 = .02$), op *details* ($F(1, 274) = 37.77, p < .001, \eta^2 = .12$) en op de *concreetheid* ($F(1, 274) = 29.26, p < .001, \eta^2 = .10$). De abstracte verklaringen bevatten volgens de respondenten meer psychologische afstand ($M = 3.37, SD = 1.69$), minder details ($M = 4.24, SD = 1.69$) en waren abstracter ($M = 4.47, SD = 1.57$) dan de concrete verklaringen (psychologische afstand: $M = 3.84, SD = 1.72$; details: $M = 5.49, SD = 1.68$; concreetheid: $M = 5.38, SD = 1.21$).

Tabel 10. De gemiddelden en standaarddeviaties (tussen haakjes) van de manipulatie stijl en de manipulaties van stijl voor beide beroepen (1 = veel psychologische afstand, 7 = weinig psychologische afstand), (1 = abstract, 7 = concreet), (1 = weinig details, 7 = veel details) (1 = abstracte stijl, 7 = concrete stijl).

	Psychologische afstand	Details	Concreetheid	Totaal stijl
Abstracte stijl N= 138	3.37 (1.69)	4.24 (1.69)	4.47 (1.57)	4.20 (1.40)
Concrete stijl N= 138	3.84 (1.72)	5.49 (1.68)	5.38 (1.21)	5.10 (1.12)

Manipulatie stijl per beroep

Uit de tweeweg mixed design variantie-analyse met de factor *stijl* op de factor *geloofwaardigheid* bleek geen hoofdeffect van stijl. Bij het toetsen van de beroepen los werd er wel een significant hoofdeffect van stijl gevonden. Omdat de analyses van *stijl* op *geloofwaardigheid* ook apart per stijl en casus zijn gedaan, is besloten hetzelfde te doen voor de manipulatiechecks. Onder de variabele ‘verklaring’ wordt verstaan het onderscheid tussen:

‘abstracte stijl arts’, ‘concrete stijl arts’, ‘abstracte stijl advocaat’ en ‘concrete stijl advocaat’. Voor de gemiddelden en standaarddeviaties van de manipulaties van stijl, zie tabel 11.

Psychologische afstand

Uit een eenweg variantie-analyse van *verklaring* op de factor *psychologische afstand* bleek een significant hoofdeffect van *verklaring* ($F(3, 272) = 14.97, p < .001, \eta^2 = .14$). Ondanks het significante hoofdeffect bleek de abstracte verklaring van de arts niet te verschillen van de concrete verklaring van de arts ($p = 1.00$, Bonferroni correctie). Ook geen verschil werd gevonden tussen de abstracte verklaring van de advocaat en de concrete verklaring van de advocaat ($p = .265$, Bonferroni-correctie). Wel werd de abstracte verklaring van de advocaat ($M = 2.73, SD = 1.41$) gezien als psychologisch verder weg dan de abstracte verklaring van de arts ($p < .001$, Bonferroni-correctie; $M = 4.04, SD = 1.70$) en dan de concrete verklaring van de arts ($p < .001$, Bonferroni-correctie; $M = 4.37, SD = 1.57$). Daarnaast bleek de psychologische afstand in de concrete verklaring van de advocaat ($M = 3.28, SD = 1.71$) te worden gezien als verder weg dan in de concrete verklaring van de arts ($p = .001$, Bonferroni-correctie; $M = 4.37, SD = 1.57$) en de abstracte verklaring van de arts ($p = .038$, Bonferroni-correctie; $M = 4.04, SD = 1.70$).

Concreetheid

Uit een eenweg variantie-analyse van *verklaring* op de factor *concreetheid* bleek een significant hoofdeffect van *verklaring* ($F(3, 272) = 30.50, p < .001, \eta^2 = .25$). De abstracte verklaring van de advocaat ($M = 3.69, SD = 1.37$) werd gezien als minder concreet dan de concrete verklaring van de advocaat ($p < .001$, Bonferroni-correctie; $M = 5.22, SD = 1.31$). De abstracte verklaring van de arts bleek niet te verschillen in concreetheid van de concrete verklaring van de arts ($p = 1.000$, Bonferroni-correctie). Verder bleek abstracte verklaring van de advocaat gezien te worden als minder concreet dan de abstracte verklaring van de arts ($p < .001$, Bonferroni-correctie; $M = 5.30, SD = 1.34$) en als minder concreet dan de concrete verklaring van de arts ($p < .001$, Bonferroni-correctie; $M = 5.54, SD = 1.09$). Tot slot verschilde de concrete verklaring van de advocaat niet in concreetheid van de abstracte verklaring van de arts ($p = 1.00$, Bonferroni-correctie) en ook niet van de concrete verklaring van de arts ($p = .928$, Bonferroni-correctie).

Details

Uit een eenweg variantie-analyse van *verklaring* op de factor *details* bleek een significant hoofdeffect van *verklaring* ($F(3, 272) = 18.05, p < .001, \eta^2 = .17$). De abstracte verklaring van de advocaat ($M = 3.72, SD = 1.54$) werd gezien als minder gedetailleerd dan de concrete verklaring van de advocaat ($p < .001$, Bonferroni-correctie; $M = 5.48, SD = 1.76$). De abstracte verklaring van de arts verschilde marginaal significant van de concrete verklaring van de arts. De abstracte verklaring van de arts ($M = 4.79, SD = 1.68$) werd gezien als minder gedetailleerd dan de concrete verklaring van de arts ($p = .078$, Bonferroni-correctie; $M = 5.49, SD = 1.60$). Daarnaast bleek de abstracte verklaring van de advocaat ($M = 3.72, SD = 1.54$) ook beoordeeld te worden als minder gedetailleerd dan de abstracte verklaring van de arts ($p = .001$, Bonferroni-correctie; $M = 4.79, SD = 1.68$) en de concrete verklaring van de arts ($p < .001$, Bonferroni-correctie; $M = 5.49, SD = 1.60$). Verder bleek ook de abstracte verklaring van de arts marginaal significant te verschillen van de concrete verklaring van de advocaat. De abstracte verklaring van de arts ($M = 4.79, SD = 1.68$) bleek gezien te worden als minder gedetailleerd dan de concrete verklaring van de advocaat ($p = .099$, Bonferroni-correctie; $M = 5.48, SD = 1.76$). De concrete verklaring van de arts verschilde niet in gedetailleerdheid van de concrete verklaring van de advocaat ($p = 1.000$, Bonferroni-correctie).

Tabel 11. De gemiddelden en standaarddeviaties (tussen haakjes) van de manipulaties van stijl (1 = veel psychologische afstand, 7 = weinig psychologische afstand), (1 = weinig details, 7 = veel details), (1 = abstract, 7 = concreet), (1 = abstracte stijl, 7 = concrete stijl).

	Psychologische afstand	Details	Concreetheid	Totaal stijl
Abstracte stijl Arts, N= 67	4.04 (1.70)	4.79 (1.68)	5.30 (1.34)	4.95 (1.19)
Concrete stijl Arts, N= 71	4.37 (1.57)	5.49 (1.60)	5.54 (1.09)	5.29 (.96)
Abstracte stijl Advocaat, N= 71	2.73 (1.41)	3.72 (1.54)	3.69 (1.36)	3.50 (1.23)
Concrete stijl Advocaat, N= 67	3.28 (1.71)	5.48 (1.76)	5.22 (1.31)	4.89 (1.25)

Manipulatie tijd

Eén van de factoren was tijd (nu of toen). Om te controleren of het de respondenten was opgevallen hoe lang geleden de gebeurtenis had plaatsgevonden op het moment van verklaren is hierover een vraag gesteld in de vragenlijst. Om te kijken of een verband bestond tussen het juist en onjuist beantwoorden van de vraag en de conditie (toen of nu) is een Chi-kwadraat toets gedaan. Daarbij zijn alleen de uitkomsten gerapporteerd met gestandaardiseerde residuen groter dan |2.0|. Voor de percentages en frequenties, zie tabel 12.

Tabel 12. De frequentie en percentages in het opmerken van de manipulatie *tijdsafstand*.

	Nu, N= 70	Toen, N= 68	Totaal
Juist	17 (24.3%)	54 (79,4%)	71 (51.4%)
Onjuist	53 (75.7%)	14 (20.6%)	67 (48.6%)
Totaal	70 (100%)	68 (100%)	138 (100%)

Uit de χ^2 -toets tussen *tijdsafstand* en *antwoord* bleek een verband te bestaan ($\chi^2(1) = 41.96, p < .001$). Proefpersonen in de ‘nu’ conditie beantwoordden de manipulatiecheck vaker onjuist (75.7%) dan juist (24.3%) vergeleken met proefpersonen in de ‘toen’ conditie. Deze proefpersonen beantwoordden de manipulatiecheck vaker juist (79.4%) dan onjuist (20.6%). Dit betekent dat in de ‘nu’ conditie respondenten vaker niet wisten hoe lang geleden de gebeurtenis had plaatsgevonden op het moment dat de verklaring werd afgelegd dan dat ze dit wel wisten. Respondenten in de ‘toen’ conditie wisten vaker wel hoe lang geleden dit was dan niet.

CONCLUSIE EN DISCUSSIE

Conclusie

In het huidige onderzoek is onderzocht in hoeverre stijl (concrete stijl vs. abstracte stijl) effect heeft op de geloofwaardigheid van verdachtenverklaringen die verschillen in tijdsafstand van de gebeurtenis (nu vs. vroeger). Daarbij werd een tweetal hypothesen opgesteld.

Ten eerste werd verwacht dat de verklaringen in de concrete stijl geloofwaardiger zouden zijn dan de verklaringen in de abstracte stijl. Deze verwachting bleek onjuist, geen significant verschil werd gevonden tussen de geloofwaardigheid van de verklaringen in een abstracte stijl en de verklaringen in een concrete stijl. Wanneer de verklaringen van de beroepen arts en advocaat los van elkaar getoetst werden bleek echter wel een trend te bestaan van stijl, maar niet in de verwachte richting. Een marginaal significant verschil werd gevonden tussen de verklaringen in abstracte en concrete stijl van de advocaat, waarbij de verklaring van de advocaat met de abstracte stijl geloofwaardiger werd gevonden dan die in de concrete stijl. De effectgrootte van dit verschil is klein tot gemiddeld. De geloofwaardigheid tussen beide stijl condities van de arts bleken niet van elkaar te verschillen. Hypothese 1 wordt niet bevestigd.

Naast een verschil tussen de geloofwaardigheid van de verklaringen in abstracte stijl en concrete stijl, werd een interactie-effect verwacht tussen stijl en afstand in tijd. Uit het onderzoek blijkt dat geen interactie-effect optreedt tussen deze twee variabelen. De verklaringen in de abstracte stijl bleken even geloofwaardig als de verklaringen in de concrete stijl, zowel wanneer de verklaring kort na de gebeurtenis was afgelegd als één jaar later. Daarmee kan hypothesen 2 worden verworpen.

Uit dit onderzoek kan daarom geconcludeerd worden dat stijl geen effect heeft op de geloofwaardigheid van verdachtenverklaringen die verschillen in tijdsafstand van de gebeurtenis (nu vs. vroeger).

Discussie

Voor zover bekend is niet eerder onderzocht of het effect van stijl op de geloofwaardigheidsbeoordeling van een verdachteverklaring verandert door tijdsafstand toe te voegen aan de onderzoeksvraag. Ook werd niet eerder psychologische afstand toegevoegd aan de manipulatie van stijl. Verder is vernieuwend aan dit onderzoek dat, in tegenstelling tot andere onderzoeken (Hansen en Wänke, 2010; Shedler & Manis, 1986), dit onderzoek op een zeer systematische wijze is uitgevoerd. Zo is de volgorde van stijl afgewisseld, om mogelijke volgorde-effecten te voorkomen, en is voor de manipulatie van concreetheid de

concreetheidsschaal van Brysbeart et al. (2014) gebruikt. Tot slot zijn, anders dan in het onderzoek van Shedler en Manis (1986), twee casussen voorgelegd aan de proefpersonen in plaats van één. Deze zijn tevens gebaseerd op waarheid. Dit komt de betrouwbaarheid en externe validiteit ten goede.

De bevinding dat stijl geen effect heeft op de beoordeling van geloofwaardigheid wijkt af van de huidige literatuur. Meerdere onderzoekers vonden wel een effect van stijl. Zo vonden Hansen en Wänke (2010) in hun onderzoek dat stellingen met een concrete stijl geloofwaardiger waren dan stellingen in een abstracte stijl. Ook Shedler en Manis (1986) vonden een effect van stijl: de beoordeling van de geschiktheid van een mevrouw als moeder bleek af te hangen van welke argumenten in een levendige stijl, en dus concrete stijl, werden verteld. De argumenten die in een levendige vorm werden gepresenteerd waren overtuigender. Tot slot vonden ook Hustinx et al. (2019) een effect van stijl. Zij deden een onderzoek wat zeer vergelijkbaar is met het onderzoek in deze scriptie. Uit de resultaten van hun onderzoek bleek dat concrete argumenten waaraan details waren toegevoegd overtuigender waren dan abstracte argumenten. Uit zowel de bevindingen van Shedler en Manis (1986) en Hustinx et al. (2019) zou indirect geconcludeerd kunnen worden dat de concrete argumenten geloofwaardiger werden gevonden.

Het uitblijven van een effect van stijl in het huidige onderzoek kan mogelijk worden verklaard door het type verdachteverklaring dat is gebruikt. De verdachten in de gebruikte casussen zijn in de uitvoering van hun werk gebonden aan procedures. Ze moeten voor het tuchtcollege verschijnen, omdat ze zich volgens de aanklager niet aan deze procedures zouden hebben gehouden. Misschien is in deze zaken de inhoud van de verklaring, waaronder of en hoe de procedure is gevolgd, belangrijker voor de beoordeling van de geloofwaardigheid dan de stijl. Details als 'het laten halen van een glaasje water' zijn daarom misschien niet belangrijk. Mogelijk draagt daarom de stijl van de tekst niet bij aan de geloofwaardigheid. Dat maar 15.3% van de redenen die werden opgegeven wezen op een beoordeling op basis van stijl versterkt dit vermoeden.

Een andere reden kan zijn dat in dit genre formeler en daarmee abstracter taalgebruik verwacht wordt, vooral bij advocaten. Het beeld dat mensen kennen van advocaten, bijvoorbeeld van televisie, is dat advocaten altijd abstract en oppervlakkig blijven. Dit zou de trend van stijl bij de verklaringen van de advocaat kunnen verklaren. Het beeld dat mensen van artsen hebben is dat ze vaak feitelijk spreken en geen overbodige informatie geven. Bij de arts bleek echter geen verschil in stijl tussen de twee teksten. Dit betekent dat zowel het verwachte taalgebruik als het niet sterk genoeg zijn van de manipulatie een effect kan hebben gehad. Dat het verwachte taalgebruik mogelijk effect heeft gehad op de beoordeling van geloofwaardigheid

wordt voornamelijk gedacht gezien het feit dat volgens de manipulatiecheck er wel degelijk een verschil was in stijl bij de casus van de advocaat. De abstracte verklaringen van de advocaat bevatte volgens de respondenten minder details en waren abstracter dan de concrete verklaringen. Het verwachte taalgebruik kan de manipulatie op geloofwaardigheid wellicht hebben 'tegengewerkt' of ervoor hebben gezorgd dat de manipulatie helemaal niet werkt. Enerzijds is voor veel mensen een concrete stijl wellicht geloofwaardiger, maar omdat dit niet past bij het taalgebruik dat verwacht wordt kan abstract mogelijk net zo geloofwaardig zijn. De multiple regressie die is uitgevoerd laat ook zien dat het positieve effect dat er is op geloofwaardigheid, van concreetheid en psychologische afstand, maar klein is. Bijzonder is hierbij wel dat respondenten, met het antwoord dat gemiddeld gegeven wordt, verklaren dat ze een verklaring met meer details geloofwaardiger vinden. Dit blijkt niet uit de resultaten.

De bevinding dat de tijdsafstand van de gebeurtenis op het moment van verklaren geen effect heeft op de geloofwaardigheid van beide stijlen, ondersteunt de CLT niet (Trope & Liberman, 2010). Deze theorie stelt dat wanneer een object of een gebeurtenis psychologisch ver weg is deze abstracter en minder gedetailleerd wordt weergegeven in het brein dan wanneer deze dichtbij is. Vele onderzoeken ondersteunen deze theorie. Een daarvan is het onderzoek van Hansen en Wänke (2010). Zij vonden een interactie-effect tussen afstand en concreetheid. Wanneer een concrete stelling dichtbij werd afgebeeld zorgde dit voor meer geloofwaardigheid dan wanneer een concrete stelling ver weg werd afgebeeld. Stellingen in een abstracte stijl werden geloofwaardiger gevonden wanneer deze ver weg werden afgebeeld (Hansen & Wänke, 2010). Om deze reden werd verwacht dat een interactie-effect op zou treden tussen afstand in tijd en stijl. Verschil tussen het huidige onderzoek en het onderzoek van Hansen en Wänke (2010) is dat de afstand niet is gemanipuleerd door het veranderen van de ruimtelijke afstand, maar door de afstand in tijd. Daarnaast wijkt de bevinding in het huidige onderzoek ook af van de veronderstelling dat het algemeen bekend zou zijn bij mensen dat het geheugen na verloop van tijd vervaagt (Karlin & Orne, 1996; Redlich et al., 2011). Deze onderzoekers suggereerden daarmee indirect dat mensen weten dat gebeurtenissen van een jaar geleden niet meer tot in detail te reproduceren zijn.

Reden voor het niet kunnen bevestigen van deze veronderstelling (Karlin & Orne, 1996; Redlich et al., 2011) en de CLT (Trope & Liberman, 2010) is mogelijk dat de manipulatie van tijdsafstand te onduidelijk was, zoals blijkt uit de manipulatiecheck. 80% van de respondenten in de 'nu' conditie en 20% in de 'toen' conditie bleek niet te zijn opgevallen hoe lang na de gebeurtenis de verklaring was afgelegd. Dit betekent dat de manipulatie mogelijk niet heeft

kunnen ‘werken’. Ondanks dat de tijdsafstand twee keer in de tekst is vermeld, was dit wellicht te onopvallend. Dit kan een vertekening van de resultaten hebben opgeleverd.

Ondanks dat deze studie op zeer systematische wijze is uitgevoerd zijn er ook beperkingen. Zo kwam het verschil in de concreetheidsscores van de verklaringen, die werden berekend met de concreetheidsschaal van Brysbeart et al. (2014), niet geheel overeen met de ervaren concreetheid door de respondenten. Hierbij gaat het om het verschil tussen de getallen. Bij de advocaat bleek het verschil ongeveer gelijk aan concreetheidsscore, maar bij de arts werden de verklaringen, abstracte en concrete stijl, door de respondenten beoordeeld als even concreet. Brysbeart et al. (2014) hebben de beoordeling van concreetheid gebaseerd op woordniveau. Mogelijk is de beoordeling van concreetheid op woordniveau anders is dan op tekstniveau. Het zou kunnen dat daardoor de ervaren concreetheid bij de verklaringen van de arts niet overeenkomt met de concreetheidsscores (Brysbeart et al., 2014). In toekomstig onderzoek zou dit probleem weggenomen kunnen worden door het uitvoeren van een pré-test of door het gebruiken van een, nog te ontwikkelen, schaal die de context waarin de woorden worden geplaatst ook in acht neemt.

Nadere analyses van het stimulusmateriaal lieten zien dat er een vijftal details in de verklaringen stonden die mogelijk door de respondenten zijn gezien als irrelevant. Een voorbeeld hiervan is: “ik heb daarom een glas water voor haar laten halen uit het keukentje”. Alle mogelijke irrelevante details zijn te vinden in bijlage 1. Dit zou de geringe negatieve samenhang tussen details en geloofwaardigheid kunnen verklaren. In onderzoek werd gevonden dat irrelevante details in een tekst het persuasieve effect van de tekst kunnen verzwakken, omdat deze details de lezer kunnen afleiden van de werkelijke boodschap (Guadagno, Rhoads & Sagarin, 2011). Ander onderzoek vindt juist dat irrelevante details een positieve invloed kunnen hebben op de geloofwaardigheid (Bell & Loftus, 1989). Het kan dus zijn dat de irrelevante details in de verklaring ervoor gezorgd hebben dat details een negatieve voorspeller is van geloofwaardigheid, maar dit is niet met zekerheid te zeggen. In toekomstig onderzoek wordt aangeraden om voor de zekerheid enkel details toe te voegen die bijdragen aan het bewijzen van de onschuld en die verklaren waarom iemand zo heeft gehandeld. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door details toe te voegen als: ‘ik had de dag ervoor slecht nieuws gekregen waardoor ik er met mijn hoofd niet bij was’ of juist ‘op die dag was ik zeer alert’.

Daarnaast kwam naar voren dat er een verschil was in geloofwaardigheid van de twee casussen. De effectsterkte liet zien dat dit verschil groot was. De verklaring van de arts werd geloofwaardiger gevonden dan die van de advocaat. Omdat de geloofwaardigheid van de verklaringen niet gelijk was kan dit mogelijk de resultaten hebben beïnvloed. Dit kan hebben

gelegen aan het feit dat artsen in het dagelijks leven over het algemeen mogelijk als geloofwaardiger worden gezien dan advocaten. Advocaten zullen altijd pleitten in het voordeel van hun cliënt, of deze nou een misdaad heeft gepleegd of niet. Dit komt zijn geloofwaardigheid mogelijk niet ten goede. Het verschil tussen geloofwaardigheid van de casussen kan echter ook komen door de gebruikte gebeurtenis. Het beroepsgeheim, dat zou zijn geschonden in de casus van de arts, is meer voorkomend en bekender bij het publiek dan de specifieke gebeurtenis in de casus van de advocaat. Mogelijk heeft het niet kennen van de gebeurtenis voor meer argwaan gezorgd. Dat bovenaan de casus is vermeld dat het ging om een waargebeurd verhaal was wellicht niet genoeg om deze argwaan weg te nemen. Voor toekomstig onderzoek wordt aangeraden om twee beroepen te kiezen die qua geloofwaardigheid aan elkaar gelijk zijn. Daarnaast wordt aangeraden om twee gebeurtenissen te kiezen die gelijkwaardiger aan elkaar zijn in bekendheid bij het publiek.

Tot slot is de lengte van de survey een beperking. Van de 229 mensen die aan dit onderzoek hebben deelgenomen hebben slechts 156 respondenten de survey afgerond. Hiervan konden de resultaten van 18 respondenten niet worden meegenomen in de analyse, omdat deze te lang of te kort over de vragenlijst hadden gedaan. Waarschijnlijk hebben deze respondenten de vragenlijst even weggelegd, vanwege de omvang van het onderzoek, waardoor het contrast tussen abstract en concreet mogelijk onopgemerkt bleef. Dit heeft effect gehad op het aantal proefpersonen dat is meegenomen in de analyses. Daarnaast kan het feit dat de verklaringen, inclusief introducties, veel tekst betrof respondenten hebben afgeschrikt. Voor vervolgonderzoek is het advies om een lange survey persoonlijk af te nemen. Hierdoor zijn mensen waarschijnlijk meer geneigd om de hele survey af te ronden en dit te doen binnen een korter tijdsbestek.

Om met zekerheid te kunnen stellen dat stijl in dit genre geen invloed heeft op de beoordeling van de geloofwaardigheid van verdachteverklaringen, die verschillen in tijdsafstand, is meer onderzoek nodig. Aangeraden wordt om bij replicatie, zoals eerder vermeld, casussen en beroepen te gebruiken die even geloofwaardig zijn. Dit kan vooraf vastgesteld worden door een pre-test uit te voeren. Het uitvoeren van een pre-test wordt eveneens aangeraden voor de manipulatie van stijl. Door van tevoren een pre-test te doen kan met zekerheid worden gesteld dat de concreetheidsbeleving van respondenten niet anders is dan die van de concreetheidsschaal van Brysbeart et al. (2014). Verder wordt aangeraden om explicieter de afstand in tijd van de gebeurtenis te vermelden. In het huidige onderzoek is dit twee keer vermeld in de lopende tekst. In vervolgonderzoek kan dit gedaan worden door dit los van de andere tekst te plaatsen of mondeling toe te lichten.

Mogelijk verschilt het effect van stijl op de beoordeling van geloofwaardigheid per genre. Wellicht worden geen effecten gevonden bij het genre tuchtrecht, maar wel binnen het strafrecht. Daar gaat het immers om echte verhalen en niet om procedures. Het zou, gezien de huidige bevindingen, interessant zijn om hetzelfde onderzoek uit te voeren met andere genres, zoals stafrecht en staatsrecht.

Het huidige onderzoek biedt nieuwe inzichten in het effect van stijl op de beoordeling van geloofwaardigheid. Er is gekeken naar een nieuw genre, tuchtrecht. Anders dan in andere onderzoeken werd geen effect gevonden van concreetheid. Hiermee draagt dit onderzoek bij aan het onderzoeksdomein. In het geval van Sonja Holleerder betekenen de resultaten van dit onderzoek dat de concreetheid in haar verklaring waarschijnlijk geen effect heeft gehad op haar geloofwaardigheid. Meer onderzoek naar ‘strafrecht’ is nodig om dit met zekerheid te stellen. Aan mensen, die moeten voorkomen bij het tuchtcollege, kunnen aan de hand van dit onderzoek geen aanbevelingen worden gedaan. Het lijkt erop dat het niet uitmaakt hoe concreet de gebeurtenis wordt beschreven, maar dit is niet met zekerheid te zeggen.

Literatuurlijst

- Bell, B. E., & Loftus, E. F. (1989). Trivial persuasion in the courtroom: The power of (a few) minor details. *Journal of Personality and Social Psychology*, *56* (5), 669 - 679. Doi: 10.1037//0022-3514.56.5.669
- Bhatia, S., & Walasek, L. (2016). Event construal and temporal distance in natural language. *Cognition*, *152*, 1-8. Doi: 10.1016/j.cognition.2016.03.011
- Brysbaert, M., Stevens, M., De Deyne, S., Voorspoels, W., & Storms, G. (2014). Norms of age of acquisition and concreteness for 30,000 Dutch words. *Acta Psychologica*, *150*, 80-84. Doi: 10.1016/j.actpsy.2014.04.010
- Burns, M. B., & Moffitt, K. C. (2014). Automated deception detection of 911 call transcripts. *Security Informatics*, *3* (8), 1-9. Doi: 10.1186/s13388-014-0008-2
- Calderon, S., Goilla, E. M., Ask, K., & Granhag, P. A. (2018). Drawing what lies ahead: False intentions are more abstractly depicted than true intentions. *Applied Cognitive Psychology*, *32* (4), 518 – 522. Doi: 10.1002/acp.3422
- DePaulo, B. M., Lindsay, J. J., Malone, B. E., Muhlenbruck, L., Charlton, K., & Cooper, H. (2003). Cues to deception. *Psychological Bulletin*, *129* (1), 74 - 118. Doi: 10.1037/0033-2909.129.1.74
- Douma, P. (1994). Wees zo concreet mogelijk: Schrijfadvisers over concreet en abstract taalgebruik. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, *16*, 16-31.
- Guadagno, R. E., Rhoads, K. L., & Sagarin, B. J. (2011). Figural Vividness and Persuasion: Capturing the 'elusive' vividness effect. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *37* (5), 626-638. Doi: 10.1177/0146167211399585
- Hansen, J., & Wänke, M. (2010). Truth from language and truth from fit: The impact of linguistic concreteness and level of construal on subjective truth. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *36* (11), 1576-1588. Doi: 10.1177/0146167210386238

- Harvey, A., Vrij, A., Hope, L., Leal, S., & Mann, S. (2017a). A stability bias effect amongst deceivers. *Law and Human Behavior*, 41 (6), 519–529. Doi: 10.1037/lhb0000258.
- Harvey, A. C., Vrij, A., Leal, S., Hope, L. & Mann, S. (2017b). Deception and decay: Verbal lie detection as a function of delay and encoding quality. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 6 (3), 306-318. Doi: 10.1016/j.jarmac.2017.04.002
- Het Parool. (2018, 19 februari). Hij of ik. Geraadpleegd van <https://www.parool.nl/amsterdam/teruglezen-astrid-holleeder-getuigt-het-ultieme-verraad~a4564985/live?timestamp=1520879340000&offset=120>
- Hoeken, H., Hornikx, J., & Hustinx, L. (2012). *Overtuigende teksten: Onderzoek en ontwerp*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Hustinx, L. & De Wit, E. (2012). Kunnen levendige getuigenissen je achter de tralies doen belanden? Een experimenteel onderzoek naar het effect van levendig taalgebruik op oordelen over schuld bij leken en ‘experts’. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 34 (3), 213 – 228. Doi: 10.5117/TVT2012.3.KUNN430
- Hustinx, L., Hofstra, I. & Janssen, A. (2019). Zijn concrete argumenten doorslaggevend? Een experiment naar het effect van mate van concreetheid op sociale oordelen. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 41 (1), 129 – 142. Doi: 10.5117/TVT2019.1.009.HUST
- Karlin, R. A., & Orne, M. T. (1996). Hypnosis, social influence, incestuous child abuse, and satanic ritual abuse: The iatrogenic creation of horrific memories for the remote past. *Cultic Studies Journal*, 13(1), 42-94.
- Kornell, N., & Bjork, R. A. (2009). A stability bias in human memory: Overestimating remembering and underestimating learning. *Journal of Experimental Psychology-General*, 138 (4), 449–468. Doi: 10.1037/a0017350

- Leal, S., Vrij, A., Deeb, H., & Jupe, L. (2018). Using the model statement to elicit verbal differences between truth tellers and liars: The benefit of examining core and peripheral details. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 7 (4), 610 – 617. Doi: /10.1016/j.jarmac.2018.07.001
- McQuaid, S. M., Woodworth, M., Hutton, E. L., Porter, S. & Ten Brinke, L. (2015). Automated insights: Verbal cues to deception in real-life high-stakes lies. *Psychology, Crime & Law*, 21 (7), 617-631. Doi: 10.1080/1068316X.2015.1008477
- Nahari, G. (2018). Reality monitoring in the forensic context: Digging deeper into the speech of liars. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 7 (3), 432 -440. Doi: 10.1016/j.jarmac.2018.04.003
- Newman, M. L., Pennebaker, J. W., Berry, D. S., & Richards, J. M. (2003). Lying words: Predicting deception from linguistic styles. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29 (5), 665 – 675. Doi: 10.1177/0146167203251529
- Nisbett R., & Ross, L. (1980). *Human inference: Strategies and shortcomings of social judgement*. NJ: Englewoods Cliffs.
- NOS (2018, 16 maart). Het Holleeder-proces: Alle spelers op een rij. Geraadpleegd van <https://nos.nl/op3/artikel/2222636-het-holleeder-proces-alle-spelers-op-een-rij.html>
- NOS (2019, 1 maart). OM eist levenslang tegen Willem Holleeder. Geraadpleegd van <https://nos.nl/artikel/2273989-om-eist-levenslang-tegen-willem-holleeder.html>
- Porter, S., & Yuille, J. C. (1996). The language of deceit: An investigation of the verbal clues to deception in the interrogation context. *Law and Human Behavior*, 20 (4). Doi: 10.1007/bf01498980
- Redlich, A. D., Kulish, R. & Steadman, H. (2011). Comparing true and false confessions among persons with serious mental illness. *Psychology, Public Policy, and Law*, 17 (3), 394 – 418. Doi: 10.1037/a0022918

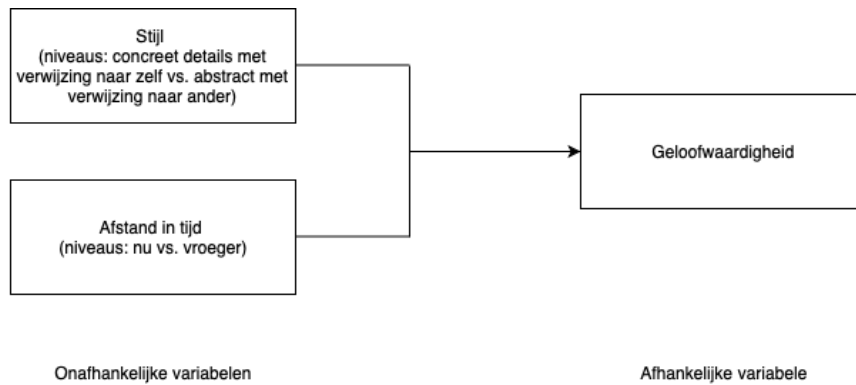
- Sadoski, M. (1999). Theoretical, empirical and practical considerations in designing informational text. *Document Design, 1*(1), 24-34. Doi: 10.1075/dd.1.1.04sad
- Semin, G. R., & Fiedler, K. (1991). The linguistic category model, its bases, applications and range. In W. Stroebe & M. Hewstone (Eds.), *European Review of Social Psychology, 2* (1), 1-30. Doi: 10.1080/14792779143000006
- Shedler, J., & Manis, M. (1986). Can the availability heuristic explain vividness effects? *Journal of Personality and Psychology, 51* (1), 26 – 36. Doi: 10.1037/0022-3514.51.1.26
- Soderberg, C. K., Callahan, S. P., Kochersberger, A. O., Amit, E., & Ledgerwood, A. (2015). The effects of psychological distance on abstraction: Two meta-analyses. *Psychological Bulletin, 141* (3), 525 – 548. Doi: 10.1037/bul0000005.supp
- Spooren, W. P. M. S., Hustinx, L. G. M. M., Aben, J., & Turkenburg, E. (2015). Concreetheid onder de loep. In Boogaard, M.; van den Bogaerde, B.; Bacchini, S. (Red.), *Proceedings of de achtste Anéla Conferentie Toegepaste Taalwetenschap 2015* (pp. 97-110). Delft: Eburon.
- Spreen, O. & Schulz, R.W. (1966). Parameters of abstraction, meaningfulness, and pronunciability for 329 nouns. *Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior, 5* (5), 459-468. Doi: 10.1016/S0022-5371(66)80061-0
- Sukamar, D., Wade, K. A., Hodgson, J. S. (2018). Truth-tellers stand the test of time and contradict evidence less than liars, even months after a crime. *Law and Human Behavior, 42* (2), 145 – 155. Doi: 10.1037/lhb0000278
- Technical Service Group of the Humanities Lab. (2017). CESAR (V1.0.2.) [Software]. Geraadpleegd van <https://cesar.science.ru.nl>
- Trope, Y. & Liberman, N. (2010). Construal-level theory of psychological distance. *Psychological Review, 117* (2), 440 – 463. Doi: 10.1037/a0018963

Vossen, P. & Spooren, W. (2012). *CoProp: Concreteness propagation: Towards a tool for detecting concreteness in different text genres*. Unpublished manuscript.

Vrij, A. (2019). Deception and truth detection when analyzing nonverbal and verbal cues. *Applied Cognitive Psychology, 33* (2), 160 -167. Doi: 10.1002/acp.3457

Vrij, A., Evans, H., Akehurst, L., & Mann, S. (2004). Rapid judgements in assessing verbal and nonverbal cues: Their potential for deception researchers and lie detection. *Applied Cognitive Psychology, 18* (3), 283 – 296. Doi: 10.1002/acp.964

Bijlage 1. Analysemodel

Bijlage 2. Materiaal

_____ = detail

Ik heb daarom een glas water = mogelijk irrelevant detail

Rood = psychologische afstand eerste persoonsvoornaamwoorden

Blauw = psychologische afstand iemand/wij

Groen = psychologische afstand derde persoonsvoornaamwoorden

Introductietekst

Mevrouw Jonker is arts, ze is uroloog. Er is een klacht tegen haar ingediend bij het tuchtcollege, omdat een patiënte haar ervan verdenkt dat ze privé-informatie heeft gedeeld met een derde. Dit zou betekenen dat mevrouw Jonker zich niet aan het beroepsgeheim heeft gehouden. De patiënte beweert dat de arts telefonisch informatie over haar diagnose blaaskanker zou hebben gedeeld met haar ex-man. Hij wist de dag van de diagnose al af van haar ziekte, terwijl de patiënte zelf dit nog aan niemand had verteld. Enkel zij en haar huidige man wisten dat ze ziek was. Beiden zeggen niks aan de ex-man verteld te hebben.

Eén week/Eén jaar na het stellen van de diagnose heeft mevrouw Jonker een verklaring afgelegd bij het tuchtcollege. Het tuchtcollege heeft mevrouw Jonker gevraagd om een verklaring te komen afleggen om erachter te komen of de arts het beroepsgeheim heeft geschonden. Mevrouw Jonker is gevraagd te vertellen over de afspraak en met wie zij de informatie heeft gedeeld. Hieronder leest u de verklaring van de arts, mevrouw Jonker, zoals zij het verteld heeft aan het tuchtcollege.

Abstracte versie

Dokter Jonker: “Verleden week/verleden jaar is deze mevrouw inderdaad langs geweest op de poli voor een sneldiagnose. Tijdens het gebruikelijke overleg worden de onderzoeksresultaten van verschillende patiënten besproken en wordt er, wanneer nodig, een behandelplan opgesteld. Dit gebeurt dagelijks voor sneldiagnoses met collega’s van verschillende specialismen. De resultaten van de onderzoeken van mevrouw heb ik tijdens dit overleg besproken. Op basis van de resultaten is er een behandelplan gemaakt.

Een tijdje na het overleg heb ik mevrouw en haar partner uitgenodigd binnen te komen. Ze namen plaats tegenover mij. In het bijzijn van haar partner heb ik toen de bevindingen van de onderzoeken en uiteindelijk de diagnose aan haar medegedeeld. Op de diagnose werd erg emotioneel gereageerd, daarom bood ik ze een consumptie aan. Aan het einde van de dienst nam haar vorige echtgenoot contact op met de vraag wat mevrouw mankeerde. Hij leek nogal nerveus. Hij had namelijk van iemand vernomen dat de resultaten van het onderzoek direct bekend zouden worden gemaakt. Als reactie daarop heb ik medegedeeld dat deze informatie niet aan derden verstrekt mag worden. Ik heb dus geen informatie verstrekt over de diagnose van mevrouw.” = 2.389

Eerste persoons voornaamwoorden = 7x

Iemand = 1x

Derde persoons voornaamwoorden = 5x

De concrete versie

Dokter Jonker: “Afgelopen week/afgelopen jaar, op woensdag 8 mei, is deze patiënte inderdaad in ons ziekenhuis geweest voor een sneldiagnose, waarbij je dezelfde dag de uitslag hoort. Samen met een radioloog en oncoloog neem ik elke polidag om twee uur de uitslagen van patiënten door en maken we behandelplannen. Op deze dag bekeken we om twee uur de CT-scan van deze patiënte, de uitslagen van het laboratorium en hebben we op basis daarvan een behandelplan opgesteld.

Om vier uur heb ik de patiënte en haar man gevraagd mijn kantoor binnen te komen. In mijn kantoor heb ik een hoekje met een bank en stoelen voor gesprekken waarin ik moet vertellen dat het mis is. Maar mevrouw wilde daar niet zitten. Daarom namen we plaats bij mijn bureau. Binnen enkele minuten had ik de uitslag verteld. Mevrouw moest huilen toen ze de uitslag hoorde. Ik heb daarom een glas water voor haar laten halen uit het keukentje. Om vijf uur werd ik gebeld door de ex-man van de patiënte. Ik zat toen aan mijn bureau een artikel te lezen. Hij vroeg wat de uitslag was. Ik kon door de telefoon horen dat zijn stem bibberde. Hij had van zijn kinderen gehoord dat mevrouw die dag meteen de uitslag zou krijgen. Ik heb hem gezegd dat ik als arts over de uitslag niks aan hem mocht vertellen en binnen twee minuten heb toen ik het gesprek afgebroken. Ik heb dus niks tegen hem gezegd over de uitslag van deze patiënte.” = 3.621

Eerste persoons voornaamwoorden = 17x

Wij/ons = 5x

Derde persoons voornaamwoorden = 7x

Introductietekst

Meneer Van der Velde is advocaat. Tegen hem is een klacht ingediend bij het tuchtcollege. Hij staat een cliënt bij die verdacht wordt van grootschalige drugshandel, waaronder cocaïne en heroïne. De advocaat wordt ervan verdacht de vrouw van zijn cliënt toegang te hebben gegeven tot inloggegevens. Met deze inloggegevens kon de vrouw van de cliënt de handel in drugs voortzetten op een forum op het ‘darkweb’. Het betreffende forum op het ‘darkweb’ is een online handelsplaats voor illegale spullen. Advocaat Van der Velde zou volgens de

aanklacht hebben geholpen door de inloggegevens van het ‘darkweb’ via een Whatsapp-bericht te versturen aan de vrouw van zijn cliënt.

Eén week/Eén jaar na het verstrekken van inloggegevens heeft mr. Van der Velde een verklaring afgelegd bij het tuchtcollege. Het tuchtcollege heeft mr. Van der Velde recentelijk gevraagd om een verklaring te komen afleggen om erachter te komen of de advocaat het vertrouwen in de advocatuur heeft geschaad en zich niet aan de gedragsregels heeft gehouden. Hieronder leest u wat mr. Van der Velde in deze verklaring gezegd heeft.

Abstracte versie

Mr. Van der Velde: “Ik heb geen inloggegevens van het darkweb gedeeld met de levenspartner van deze cliënt. Wel inloggegevens van een online groothandel. Deze inloggegevens waren nodig om de onderneming van deze cliënt in beweging te houden. Dat ging toen zo.

De cliënt nam één week/één jaar geleden contact op. Dit contact duurde maar even. Het verzoek was of ik de inloggegevens van een online groothandel kon delen met zijn levenspartner. Deze cliënt mocht namelijk zelf geen contact hebben met de buitenwereld. Ik merkte daar niets vreemds aan op, want het gebeurt wel eens dat een cliënt vraagt of ik persoonlijke gegevens wil doorgeven. Maar voordat ik deze gegevens verstreekte wilde ik nagaan of het verhaal juist was, dus of de onderneming van de cliënt inderdaad bestaat. Ik kon dit niet direct doen, omdat ik bezig was met andere werkzaamheden. Pas toen ik weer de tijd vond, ben ik nagegaan of de onderneming inderdaad bestond. Na navraag gedaan te hebben bij meerdere instanties bleek het verhaal waar te zijn. Toen heb ik de gegevens doorgestuurd aan zijn levenspartner. Even later kreeg ik reactie van haar waarin ze me verzocht de gegevens te verwijderen, omdat ze niet wilde dat die bij iemand anders zouden belanden. Daarop heb ik de gegevens in goed vertrouwen verwijderd en heb er verder niet meer aan gedacht.” = 2.293

Eerste persoons voornaamwoorden = 13x

Iemand = 1x

Derde persoons voornaamwoorden = 2x

De concrete versie

Mr. Van der Velde: “Ik heb geen inlogcode van het darkweb verstuurd aan de vrouw van mijn cliënt. Wel een inlogcode van de groothandel voor zijn schoenenwinkel.

Mijn cliënt belde mij daar afgelopen week/afgelopen jaar over, op donderdag 16 mei om 10 uur. Het was een gesprek van ongeveer vijf minuten. Hij vertelde vanuit de gevangenis dat hij een schoenenwinkel heeft die bergschoenen verkoopt. Tijdens ons telefoongesprek vroeg hij of ik de inlogcode van de groothandel kon doorgeven aan zijn vrouw. Dan kon zij bergschoenen inkopen voor zijn winkel aan de Herestraat in Groningen. De cliënt vroeg dit aan mij, omdat hij alleen met mij mag praten. Elke maand is er wel een cliënt die mij vraagt of ik inlogcodes kan doorgeven. Daarom gingen bij mij geen alarmbellen af en keek ik er niet van op. Wanneer mijn cliënten vragen of ik inlogcodes kan doorsturen zoek ik eerst op of het verhaal van de cliënt wel klopt. Op het moment dat hij belde zat ik in de wachtruimte van de rechtbank, dus ik kon niks doen. Pas om drie uur die dag heb ik daarom op de website van de Kamer van Koophandel bekeken of mijn cliënt inderdaad een winkel heeft. Het verhaal van mijn cliënt klopte. Daarom heb ik om vier uur de inlogcode via een Whatsapp-bericht aan zijn vrouw gestuurd. Binnen 10 minuten had ik een bericht van haar waarin ze me vroeg mijn bericht te wissen, omdat zij niet wilde dat deze code in de handen kon vallen van hackers. Daarop heb ik het gesprek gewist en stond er verder niet meer bij stil.”

Eerste persoons voornaamwoorden = 23x

Wij/ons = 1x

Derde persoons voornaamwoorden = 9

Bijlage 2. Informatie en toestemmingsverklaring

Bedankt dat u mee wil doen aan dit onderzoek! Dit onderzoek wordt uitgevoerd door een masterstudente Communicatie- en Informatiewetenschappen aan de Radboud Universiteit te Nijmegen. Deelname aan dit onderzoek houdt in dat u twee verklaringen gaat lezen die door verdachten zijn afgelegd bij het tuchtcollege. U wordt gevraagd een oordeel over deze verklaringen te geven middels het beantwoorden van een aantal vragen. Tenslotte zal u gevraagd worden wat personalia in te vullen (zoals leeftijd etc.). Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 10 minuten.

Als dank voor uw deelname aan dit onderzoek kunt u, door aan het einde van de vragenlijst uw e-mailadres achter te laten, kans maken op een bol.com cadeaubon ter waarde van 20 euro. De gegevens die voor het verloten van deze prijs worden verzameld, zullen enkel gebruikt worden om de winnaar te mailen. Deze gegevens worden na de loting direct verwijderd.

Voordat u begint aan dit onderzoek nog eerst een formeel onderdeel. Hieronder leest u de randvoorwaarden waarvan we u, vanuit de Radboud Universiteit, standaard op de hoogte moeten brengen.

Vrijwillige deelname

Deelname aan dit onderzoek is geheel vrijwillig. Om deze reden kunt u op elk moment uw deelname stopzetten. Alle gegevens die tot dan toe zijn verzameld zullen in dat geval worden verwijderd.

Verwerking van gegevens

De gegevens die verzameld worden in dit onderzoek zullen enkel gebruikt worden voor wetenschappelijke doeleinden. Uw antwoorden worden volledig anoniem verwerkt en zullen beveiligd bewaard worden volgens de richtlijnen die zijn gesteld door de Radboud Universiteit.

Vragen of klachten?

Heeft u vragen over dit onderzoek, nu of in de toekomst? Dan kunt u via de mail contact opnemen met Stephanie Thie.

Voor eventuele klachten over dit onderzoek kunt u contact opnemen met:
De secretaris van de Ethische Toetsingscommissie Geesteswetenschappen.

Wanneer u klikt op 'ik ga akkoord' geeft u aan dat u:

- bovenstaande informatie heeft gelezen
- vrijwillig deelneemt aan dit onderzoek
- 18 jaar of ouder bent

Als u niet wil meedoen aan dit onderzoek, klikt u op 'ik wil niet meedoen'.

Gaat u niet akkoord, klik dan op 'Ik wil niet meedoen'.

Ik ga akkoord
(doorgaan naar
vragenlijst)

Ik wil niet meedoen

Bijlage 3. Vragenlijst

Allereerst werden respondenten aan één van de acht condities toegewezen. Afhankelijk daarvan kregen proefpersonen één van de acht groengekleurde verklaringen te zien.

NU

Abstract Arts – Concreet Advocaat = conditie 1

Abstract Advocaat – Concreet Arts = conditie 2

Concreet Arts – Abstract Advocaat = conditie 3

Concreet Advocaat – Abstract Arts = conditie 4

TOEN

Abstract Arts – Concreet Advocaat = conditie 5

Abstract Advocaat – Concreet Arts = conditie 6

Concreet Arts – Abstract Advocaat = conditie 7

Concreet Advocaat – Abstract Arts = conditie 8

Afhankelijk van welke verklaring de respondent te zien kreeg, arts of advocaat, kreeg de respondent eerst de vragen over de arts of eerst de vragen over de advocaat. De vragen waren hetzelfde voor een concrete en abstracte verklaring. Voorbeeld arts:

Beantwoord de volgende vragen zo eerlijk mogelijk. Er zijn geen goede of foute antwoorden, ik ben enkel benieuwd naar uw mening.

Vult u de vragenlijst in op uw mobiel? Dan kunt u de leesbaarheid van de vragenlijst vergroten door uw telefoon te kantelen.

Ik vind het verhaal van dokter Jonker

Heel ongeloofwaardig 1 2 3 4 5 6 7 Heel geloofwaardig

Beschrijf hieronder waarom u het verhaal wel of niet geloofwaardig vindt. Heeft u bij de vorige vraag 4 ingevuld? Beschrijf dan waarom u twijfelt.

Er volgen nu een aantal stellingen waarover u gevraagd wordt uw mening te geven.

Dokter Jonker spreekt volgens mij de waarheid.

Helemaal niet mee eens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

Ik denk dat de ex-man van de patiënte op een andere manier te weten is gekomen dat ze ziek is.

Helemaal niet mee eens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

Dokter Jonker kan zich nog goed herinneren wat er die dag gebeurd is.

Helemaal niet mee eens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

Ik vind dat dokter Jonker een helder beeld geeft van wat er die dag is gebeurd.

Helemaal niet mee eens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

Ik vind het verhaal van dokter Jonker verdacht.

Helemaal niet mee eens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

Ik denk dat dokter Jonker schuldig is.

Helemaal niet mee eens 1 2 3 4 5 6 Helemaal mee eens

Het tuchtcollege moet dokter Jonker een maatregel opleggen (boete, berisping, schorsing etc.).

Helemaal niet mee eens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

Hierna kregen respondenten één van de volgende acht groengekleurde verklaringen zien, afhankelijk van welke verklaring ze eerst hadden gezien. Conditie 1 bijvoorbeeld kreeg als eerst een verklaring in abstracte stijl van de arts te zien en daarna een concrete verklaring van de advocaat.

NU

Abstract Arts – **Concreet Advocaat**

Abstract Advocaat – **Concreet Arts**

Concreet Arts – **Abstract Advocaat**

Concreet Advocaat – **Abstract Arts**

TOEN

Abstract Arts – **Concreet Advocaat**

Abstract Advocaat – **Concreet Arts**

Concreet Arts – **Abstract Advocaat**

Concreet Advocaat – **Abstract Arts**

Daarna kregen respondenten dezelfde vragen, maar dan voor de andere verklaring (ander beroep en andere stijl). Voorbeeld van de vragen van de advocaat:

.....
Ik vind het verhaal van meester Van der Velde

Heel ongeloofwaardig 1 2 3 4 5 6 7 Heel geloofwaardig

Beschrijf hieronder waarom u het verhaal wel of niet geloofwaardig vindt. Heeft u bij de vorige vraag 4 ingevuld? Beschrijf dan waarom u twijfelt.

Er volgen nu een aantal stellingen waarover u gevraagd wordt uw mening te geven.

Mr. Van der Velde spreekt volgens mij de waarheid.

Helemaal niet mee eens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

Ik denk dat de vrouw van de cliënt op een andere manier aan de inloggegevens van het forum op het darkweb is gekomen.

Helemaal niet mee eens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

Mr. Van der Velde kan zich nog goed herinneren wat er die dag gebeurd is.

Helemaal niet mee eens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

Ik vind dat mr. Van der Velde een helder beeld geeft van wat er die dag is gebeurd.

Helemaal niet mee eens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

Ik vind het verhaal van mr. Van der Velde verdacht.

Helemaal niet mee eens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

Ik denk dat mr. Van der Velde schuldig is.

Helemaal niet mee eens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

Het tuchtcollege moet mr. Van der Velde een maatregel opleggen (boete, berisping, schorsing etc.).

Helemaal niet mee eens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

.....
Hierna werd een vraag gesteld om te kunnen zien of respondenten goed hadden gelezen en of ze de manipulatie van tijdsafstand hadden gezien:

Hoe lang geleden speelden de gebeurtenissen waarover de verklaringen werden afgelegd zich af?

Hierna volgde opnieuw de eerste verklaring, in dit voorbeeld de verklaring van de dokter.

Over de verklaring werden vervolgens de volgende vragen gesteld (manipulatiechecks):

Ik vind de verklaring van dokter Jonker

Niet specifiek	1 2 3 4 5 6 7	Specifiek
Abstract	1 2 3 4 5 6 7	Concreet
Weinig gedetailleerd	1 2 3 4 5 6 7	Heel gedetailleerd

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?

Het verhaal van dokter Jonker wordt verteld vanuit haar eigen ervaring

Helemaal niet mee eens	1 2 3 4 5 6 7	Helemaal mee eens
------------------------	---------------	-------------------

Ik kan het verhaal van dokter Jonker als een film voor me zien.

Helemaal niet mee eens	1 2 3 4 5 6 7	Helemaal mee eens
------------------------	---------------	-------------------

Daarna volgde de tweede verklaring, in dit voorbeeld de verklaring van de advocaat. Waarna wederom een aantal vragen werden gesteld.

Ik vind de verklaring van mr. Van der Velde

Niet specifiek	1 2 3 4 5 6 7	Specifiek
Abstract	1 2 3 4 5 6 7	Concreet
Weinig gedetailleerd	1 2 3 4 5 6 7	Heel gedetailleerd

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?

Het verhaal van mr. Van der Velde wordt verteld vanuit zijn eigen ervaring

Helemaal niet mee eens	1 2 3 4 5 6 7	Helemaal mee eens
------------------------	---------------	-------------------

Ik het verhaal van mr. Van der Velde als een film voor me zien.

Helemaal niet mee eens	1 2 3 4 5 6 7	Helemaal mee eens
------------------------	---------------	-------------------

De volgende stelling heeft geen betrekking op de verklaringen van dokter Jonker en mr. Van der Velde.

Ik vind een persoon geloofwaardiger wanneer deze meer details vertelt.

Helemaal niet mee eens	1 2 3 4 5 6 7	Helemaal mee eens
------------------------	---------------	-------------------

Wat is uw leeftijd?

--

Wat is uw geslacht?

- Man
- Vrouw
- Dat wil ik liever niet zeggen

Is Nederlands uw moedertaal?

- Ja
- Nee

Wat is uw huidige of hoogst genoten opleidingsniveau?

- LBO/VMBO
- HAVO
- VWO
- MBO
- HBO
- WO Bachelor
- WO-master
- Anders:

Volgt u een van de volgende opleidingen of heeft u een van de volgende opleidingen gevolgd?

- Geneeskunde
- Verpleegkunde
- Rechten
- Een andere medische opleiding, namelijk:
- Een andere juridische opleiding, namelijk:
- Nee

Heeft u zelf ooit een klacht ingediend tegen een arts of een advocaat?

- Ja
- Nee

Beschrijf zo goed mogelijk wat u denkt dat het doel is van dit onderzoek.

Vul hieronder uw e-mailadres in als u kans wil maken op de bol.com cadeaubon ter waarde van 20 euro.

Bijlage 4. Wervingstekst

🎓 De eindstreep is in zicht! 🎓 Wil jij mij helpen afstuderen en kans maken op een bol.com cadeaubon ter waarde van 20 euro?

Vul dan alsjeblieft mijn vragenlijst in en help mij de eindstreep over! Voor mijn afstudeeronderzoek ben ik op zoek naar 120 mensen ouder dan 18 die twee verklaringen willen lezen en daarover wat vragen willen beantwoorden. Het invullen duurt ongeveer 10 minuten!

Je zou me er heel erg mee helpen! Alvast bedankt!